

Kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtävien töiden ohjaaminen

Kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtävien töiden ohjaaminen

TEKIJÄ
Työryhmä

KANNEN KUVA
Riikka Kallio

ISBN 952-213-127-X (painettu)
© Suomen Kuntaliitto
Helsinki 2006

ISBN 978-952-293-339-3 (pdf)

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14
PL 200
00101 Helsinki
Puh. (09) 7711
Faksi (09) 771 2291
www.kunnat.net

Esipuhe

Kunnalla on oikeus ja velvollisuus hallitsemillaan yleisillä alueilla sovittaa yhteen alueella tehtäviä töitä ja valvoa niitä. Marraskuusta 2005 alkaen työstä vastaava on ollut velvollinen ilmoittamaan kunnalle kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtävistä töistä. Tämä antaa kunnalle mahdollisuuden ohjata töitä siten, että niistä aiheutuvat haitat liikkumiselle, turvallisuudelle, ympäristölle ja kadun rakenteille olisivat mahdollisimman vähäiset.

Tämä ohje on tarkoitettu kunnille. Ohjeen tarkoituksena on auttaa kuntia valmistelemaan omat käytäntönsä kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtävien töiden ohjaamiseen ja niitä koskevien taksojen ja maksujen määräämiseen. Tavoitteena on myös, että kunnissa päädyttäisiin mahdollisimman yhdenmukaisiin käytäntöihin, mikä selkeyttäisi ja helpotaisi useiden kuntien alueella töitä tekevien laitosten ja urakoitsijoiden toimintaa. Tarkoituksena ei ole lisätä byrokratiaa, vaan antaa yksi sovellettavissa oleva malli asioiden hyvälle hoitamiselle.

Kaduilla tehtävien töiden ohjauksen lähtökohtana on usein ollut, että työmaa on nopeasti ohi menevä haitta. Käytännössä varsinkin suuremmissa kunnissa on jatkuvasti eri kokoisia ja kestoisia työmaita. Näin ollen työmaat ovat koko ajan paikkaa vaihtava jatkuva haitta liikkumiselle, esteettömyydelle ja ympäristön viihtyisyydelle. Näkökulmaksi tulisikin ottaa yhä enemmän työmaan aiheuttamien haittojen mahdollisimman tehokas minimointi.

Toisaalta on muistettava, että kaduille sijoittuvat verkostot ja niiden tonttiliittymät ovat välttämättömiä yhdyskuntien toimivuudelle sekä asukkaiden ja elinkeinoelämän tarvitsemille palveluille. Töiden ohjaamisessa ei ole kysymys vastakkain asetelusta vaan yhteistyöstä palvelujen tuottamisen aiheuttamien haittojen minimoimiseksi.

Tämä julkaisu on tehty Kuntaliiton ja työtä valvoneiden 15 kunnan toimeksiannosta. Työn ohjausryhmään ovat kuuluneet:

Jussi Kauppi	Kuntaliitto
Pekka Henttonen	Helsingin kaupunki
Ari Varonen	Joensuun kaupunki
Tuula Smolander	Jyväskylän kaupunki
Tero Pyssysalo	Järvenpään kaupunki
Anu Heinikoski	Kotkan kaupunki
Erkki Becker	Kouvolan kaupunki
Mauri Pesonen	Kuopion kaupunki
Ilkka Ristkari	Lahden kaupunki
Pekka Metso	Lappeenrannan kaupunki
Maini Väisänen	Mikkelin kaupunki
Ollipekka Huotari	Oulun kaupunki
Jouko Kolunen	Porin kaupunki
Marjo Hallinen	Tampereen kaupunki
Heidi Salminen	Turun kaupunki
Jorma Ranta	Vantaan kaupunki

Konsulttina työssä on toiminut WSP LT-konsultit Oy, projektipäällikkönä DI Riikka Kallio ja suunnittelijana DI Leena Gruzdaitis.

Sisältö

Esipuhe	3
1 Töiden ohjaaminen	7
1.1 Lähtökohtia	7
1.2 Kunnan velvollisuudet ja oikeudet töiden ohjaamiseen	7
1.3 Töiden ohjaamisen menettelyt	9
2 Ilmoitukset, päätökset ja sopimukset	11
2.1 Terminologiasta	11
2.2 Sijoittamissopimukset	11
2.3 Ilmoitus kadulla tai yleisellä alueella tehtävästä työstä	13
2.4 Päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä	15
2.5 Kadun tai muun yleisen alueen vuokrasopimus	16
2.6 Muut ilmoitukset viranomaisille	16
2.7 Yhteenveto	17
3 Taksat ja maksut	20
3.1 Sijoittamissopimukset	20
3.2 Ilmoitus kadulla tai yleisellä alueella tehtävästä työstä	20
3.3 Taksa kadun tai muun yleisen alueen vuokraamisesta	23
3.4 Päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä	24
4 Valvonta	25
4.1 Kunnan tehtävät töiden valvonnassa	25
4.2 Valvontatyön suoritus	26
4.3 Sanktiot	27
5 Kadulla tehtäviä töitä koskevat ohjeet ja määräykset	28
6 Lomakemallit	30
Kirjallisuusluettelo	31

LIITTEET

1. Lyhyt ohje töiden tekijälle
2. Ohje töiden tekijälle
3. Ohje ilmoituksen tekemiseen
4. Ohje hakemuksen täyttämiseen
5. Mallilomakkeet
6. Lupa ja sopimushallinnan sovellukset

1 Töiden ohjaaminen

1.1 Lähtökohtia

Tässä oppaassa kerrotaan kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtävien töiden ohjaamisesta. Katu käsittää asemakaavassa osoitetun katualueen maanalaisine ja maanpäällisine johtoineen, laitteineen ja rakenteineen, jollei asemakaavassa ole toisin osoitettu. Muita yleisiä alueita ovat mm. aukiot, torit, puistot ja viheralueet. Myöhemmin tässä oppaassa käytetään termiä katu ja kadulla tehtävät työt tarkoitetaan sekä katuja että muita yleisiä alueita ja niillä tehtäviä töitä. Jos tekstissä tarkoitetaan vain katuja tai vain yleisiä alueita, siitä mainitaan erikseen.

Kaduilla ja muilla yleisillä alueilla on monta tehtävää:

- Niiden on välitettävä erilaista liikennettä ja toimittava oleskelutilana.
- Niiden on toimittava yhteiskunnan tarvitsemien johtojen ja laitteiden sijoittamispaikkana.
- Niiden on toimittava tilapäisesti myös tapahtumapaikkana, myyntipaikkana, mainospaikkana ja katuun rajautuvien rakennusten työmaa-alueena.

Jotta nämä tehtävät voidaan täyttää yhtäaikaaisesti, tulee kadulla tehtävistä töistä ja kadulla järjestettävistä tapahtumista liikenteelle, turvallisuudelle ja viihtyisyydelle aiheutuvia haittoja pyrkiä minimoimaan. Haittojen minimointiin sisältyy työnaikaisten järjestelyjen, työn ajankohdan ja liikennejärjestelyjen lisäksi olennaisesti myös painumien syntyyn ja sitä kautta kadun liikennöitävyyteen vaikuttava kaivannon täytön ja tiivistyksen laatu. Liikenteelle aiheutuvan haitan lisäksi painumat lisäävät kunnossapitotöitä ja aiheuttavat kunnalle ylimääräisiä kustannuksia. Kadulla kulkevan liikenteen aiheuttamia haittoja työn tekemiselle voidaan minimoida työn ajoittamisella, yhteiskaivuilla, työmaa-alueen hyvällä suojaamisella ja selkeillä liikennejärjestelyillä. Työmaa-alueen hyvä suojaus ja selkeät liikennejärjestelyt ovat sekä työtä tekevien että kadulla liikkuvien turva.

Jotta kadun ja muiden yleisten alueiden kaikki tehtävät voisivat toimia rinnan ja yhtäaikaaisesti, tulisi kaikkien kadulla tehtäviä töitä ohjaavien ja töitä tekevien omaksua haittojen minimoinnin ajattelutapa. Aikaisemmin kadulla tehtävien töiden ohjauksen lähtökohtana on usein ollut, että työmaa on kaduilla nopeasti ohi menevä haitta. Käytännössä varsinkin suuremmissa kunnissa on jatkuvasti erikokoisia ja kestoisia työmaita, jotka ovat haitta liikkumiselle, turvallisuudelle, esteettömyydelle ja ympäristön viihtyisyydelle. Näin ollen työmaat eivät ole tilapäinen haitta, vaan koko ajan paikkaa vaihtava jatkuva haitta, joka tulisi minimoida mahdollisimman tehokkaasti.

1.2 Kunnan velvollisuudet ja oikeudet töiden ohjaamiseen

Kadulla tehtävistä töistä ja johtojen ja laitteiden sijoittamisesta löytyy säännöksiä useista laeista ja asetuksista.

Kadunpito kuuluu maankäyttö ja rakennuslain 84 §:n mukaan kunnalle. Kadunpitoon kuuluu kadun suunnitteleminen, rakentaminen, kunnossa- ja puhtaanapito sekä ne

toimenpiteet, jotka ovat tarpeen katualueen ja sen yläpuolisten ja alapuolisten johtojen, laitteiden ja rakenteiden yhteensovittamiseksi. Tähän siis perustuu kunnan velvollisuus sovittaa yhteen kadulla tehtäviä töitä.

Töiden ohjaamiseen liittyy myös maankäyttö- ja rakennuslain velvoite huolehtia siitä, että yleiset alueet ovat terveellisiä, turvallisia, sosiaalisesti toimivia, esteettisesti tasapainoisia ja eri väestöryhmien kuten lasten, vanhusten ja vammaisten tarpeet tyydyttäviä.

Rakennetun ympäristön hoidosta määrätään, että kunnan määräämän viranomaisen tehtävänä on valvoa, että liikenneväylät, kadut, torit ja katuaukiot, puistot ja oleskeluun tarkoitettut ulkotilat täyttävät hyvän kaupunkikuvan ja viihtyisyyden vaatimukset. Lisäksi kevyen liikenteen väylät tulee säilyttää liikkumiselle esteettöminä ja turvallisina.

Maankäyttö- ja rakennuslain yhteensovittamisvelvollisuuden kaltainen tehtävä kunnalla on myös viestintämarkkinalain 110 §:n nojalla.

Kadun ja eräiden muiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapitolain 14a §:n mukaan 1.11.2005 alkaen työstä vastaavan on tehtävä kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtävästä työstä ilmoitus kunnalle. Kunnalla on oikeus antaa ilmoituksen johdosta määräyksiä, jotka ovat tarpeen työstä mahdollisesti aiheutuvien haittojen ja vahinkojen vähentämiseksi. Kunnalla on oikeus periä maksu ilmoituksen tarkastamisesta ja työn valvonnasta.

Ilmoitusvelvollisuus on välttämätön, jotta

- kunta voisi olla ajantasaisesti selvillä kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtävistä töistä ja huolehtia sille säädetystä yhteensovittamistehtävästä,
- kaikki yhdyskunnan ja kiinteistöjen toiminnan kannalta oleelliset verkostot ja laitteet voidaan sijoittaa tarkoituksenmukaisella tavalla,
- voidaan varmistaa suunnittelun ja toteutuksen hyvä taso,
- voidaan huolehtia siitä, että kaivutöiden yhteydessä ei vahingoiteta alueella ennestään olevia johtoja, laitteita tai katurakenteita,
- kunnan velvoite ohjata, valvoa, ajoittaa ja sovittaa yhteen töitä ja niiden suorittamista niin, että töistä liikenteelle tai muulle käytölle aiheutuvia haittoja voidaan estää ja vähentää, on mahdollinen,
- kunta voi hoitaa vastuunsa kadun ja yleisen alueen kunnossapidon järjestämisestä silloinkin, kun joku muu tekee töitä alueella,
- kunta voi huolehtia kadun ja yleisen alueen pitämisestä turvallisena, esteettömänä ja viihtyisänä maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla.

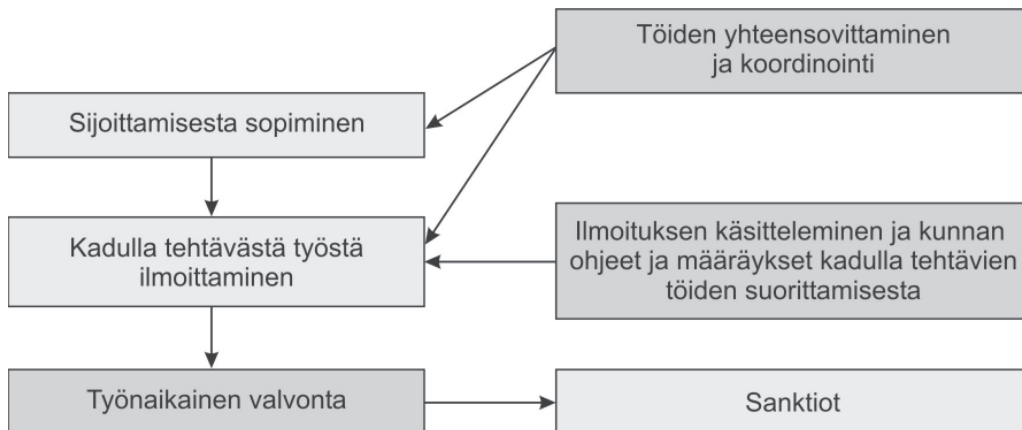
Silloin kun tarkoituksena on sijoittaa kadulle tai sen ylä- tai alapuolelle pysyvästi johto tai muu laite, on sijoittamisesta sovittava tai saatava viranomaisen päätös. Pelkkä kadulla tehtävistä töistä ilmoittaminen ei siis riitä.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten kadunpito tehtävien ja kunnossapidon mukaisen kadulla tehtävien töiden ohjaamisen ulkopuolelle jää vielä monia kadulla tapahtuvia kaupallisia toimintoja, katutapahtumia ja yleisötilaisuuksia. Lisäksi kadulla tehtävien töiden ja tapahtumien yhteydessä tarvitaan useimmiten tilapäisiä liikennejärjestelyjä. Tilapäisiin liikennejärjestelyihin sovelletaan tieliikennelain 51 § ja tieliikenneasetuksen 49 §, joiden mukaan tilapäisen liikennemerkin asettamisesta määrää se, jolla on oikeus liikennemerkkien asettamiseen. Kaduilla tämä oikeus on kunnalla.

Kunnalla on myös maanomistajan oikeus antaa alueitaan vuokralle ja asettaa aiheelliseksi katsomiaan vuokra- ja sopimusehtoja. Maanvuokrauksen vuokranmaksusta, sopimuksen tekemisestä ja irtisanomisesta on säädetty maanvuokralaissa.

1.3 Töiden ohjaamisen menettelyt

Menettelyn vaiheet

Kuva 1. Kadulla tehtävien töiden ohjaaminen.

Kuvassa 1 näkyvät töiden ohjaamisen menettelyn vaiheet. Ajallisesti ensimmäisenä kunnan tehtävänä on töiden yhteensovittaminen ja koordinointi. Keinoina tähän ovat kunnan ja laitosten työohjelmien yhteensovittaminen ja töiden aikatauluttaminen kadulla tehtävästä työstä ilmoittamisen yhteydessä. Kun sijoittamisesta on päästy sopimukseen, on ajallisesti seuraavana kunnan tehtävänä kadulla tehtävästä työstä annetun ilmoituksen käsitteleminen ja määräysten ja ohjeiden antaminen. Työn aikana kunnan tehtävänä on valvoa, että annettuja ohjeita ja määräyksiä noudatetaan ja että työt eivät aiheuta vaaraa liikenteelle tai ympäristölle. Valvonnassa havaituista epäkohdista tehdään korjauskehoitus. Jos tätä ei noudateta, on kunnalla mahdollisuus käyttää hallinnollisia pakkokeinoja asian korjaamiseksi.

Sijoittamisesta sopimisesta, kadulla tehtävästä työstä ilmoittamisesta, ilmoituksen käsittelemisestä, annettavista ohjeista ja määräyksistä ja valvonnasta ja sanktioista kerrotaan tarkemmin myöhemmin tässä oppaassa. Töiden yhteensovittamista ja hyvää hallintotapaa on kuvattu seuraavissa kappaleissa.

Kunnan ja laitosten yleissopimukset

Kunnan ja johtaja pitävien laitosten väliset yleissopimukset yhteistoiminnasta johtojen sijoittamisessa, rakentamisessa ja ylläpidossa voivat olla tarkoituksenmukainen tapa selkeyttää kunnan ja laitoksen yhteistoimintaa. Yleissopimuksia ei ole käsitelty tässä oppaassa.

Työohjelmien yhteensovittaminen

Kunnan velvollisuus ohjata ja sovittaa yhteen kadulla tehtäviä töitä edellyttää tietoa tulossa olevista työmaista. Kadulla tehtävistä töistä ilmoittaminen tehdään ajallisesti yleensä juuri ennen työn aloittamista, jolloin aikataulupelivaraa on vain vähän. Parempaan tulokseen päästäänkin, jos aikataulujen yhteensovittaminen tehdään jo laitosten kaivantotöiden vuosiohjelmien ja kunnan työohjelmien ohjelmointivaiheessa.

Hyvä käytäntö eri laitosten töiden koordinoimiseksi on kunnan teknisen toimen kokoon kutsumat koordinoitkokoukset, joiden tavoitteena on, että eri laitosten samoilla alueilla tehtävät työt tehtäisiin samanaikaisesti. Koordinoitkokouksia on hyvä pitää kaksi kertaa vuodessa.

Yksittäisten rakentajien osalta töiden koordinointi on vaikeampaa, koska kadulla tehtävistä töistä tehtävä ilmoitus tehdään vasta lähellä työn aiottua toteuttamisajankohtaa. Töiden ilmoitusvaiheessa voidaan kuitenkin vielä tehdä muutoksia aikatauluihin, jotta esimerkiksi saman kohdan peräkkäisiltä kaivamisilta vältyttäisiin.

Yhden luukun periaate

Hyvässä hallinnossa kaikkien ilmoitusten ja sopimusten tekeminen ja tiedonkulku sujuu nopeasti ja vaivattomasti sekä kunnan sisällä eri yksiköiden välillä että kunnan ja asiakkaan välillä. Asiakkaalle merkinä tästä on yhden luukun periaate. Tavoitteena on, että kaikki kadulla tehtävään työhön tarvittavat asiat hoituvat yhdellä käynnillä yhdeltä luukulta. Jotta näin voisi tapahtua, tulee sijoittamissopimuksen kuitenkin olla tehtynä etukäteen. Ilmoitukseen ja sopimukseen liittyvä ohjeistus ja lomakkeet tulisi olla saatavilla myös internetissä.

Kunnan sisällä yhden luukun toimintamalli edellyttää hyvää yhteistyötä ja tiedonkulkua eri virastojen välillä ja eri tehtävien selkeitä vastuita ja oikeuksia. Tiedonkulkua ja tietojen oikeellisuutta helpottaa rekisteri, jonne on kirjattu kaikki myönnetyt ja vireillä olevat sijoittamissopimukset ja kadulla tehtävistä töistä tehdyt ilmoitukset. Liitteessä 6 on esitelty tällä hetkellä markkinoilla olevia lupa- ja sopimushallinnan sovelluksia.

2 Ilmoitukset, päätökset ja sopimukset

2.1 Terminologiasta

Kunnilla on käytössään erilaisia kadulla ja yleisillä alueilla tehtäviä töitä koskevia lupakäytäntöjä. Vaikka käytännön toiminnassa voi olla helpointa puhua luvista, on useimmissa tapauksissa juridisessa mielessä kysymys kuitenkin sopimuksista tai viranomaisen päätöksistä. Käytössä olevista vaihtelevista lupanimikkeistä huolimatta kysymyksessä on yleensä joku alla mainituista sopimuksista tai päätöksistä tai niiden yhdistelmästä:

- johtojen ja rakenteiden sijoittamissopimus,
- ilmoitus kadulla tai yleisellä alueella tehtävästä työstä,
- päätös tilapäisestä liikennejärjestelystä,
- kadun tai muun yleisen alueen vuokrasopimus,
- muut ilmoitukset viranomaisille.

Tässä oppaassa käytetään selvyuden vuoksi näitä laeista johdettuja termejä.

2.2 Sijoittamissopimukset

Pysyvä sijoittaminen

Silloin kun tarkoituksena on sijoittaa kadulle tai muulle yleiselle alueelle pysyvästi johto tai muu laite, sijoittamisesta sovitaan kunnan kanssa. Pelkkä kadulla tehtävistä töistä ilmoittaminen ei siis riitä. Sijoittamissopimus tehdään normaalisti ajallisesti hyvissä ajoin ennen työn toteuttamista.

Kiinteistöjä ja yhdyskuntia palvelevien johtojen sijoittamisesta on säädetty maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä telekaapeleiden osalta myös viestintämarkkinalaissa. Jos maankäyttö- ja rakennuslain nojalla tapahtuvasta sijoittamisesta (sijoittamispaikasta tai sijoittamiseen liittyvistä ehdoista) ei päästä sopimukseen, päättää sijoittamisesta kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Telekaapelien rakentajalla on mahdollisuus erimielisyyslanteessa saada oikeus kaapelin sijoittamiseen viestintämarkkinalain mukaisesti rakennusvalvontaviranomaisen vahvistamalla telekaapelisuunnitelmalla.

Sopimuksen pysyvyyden varmistamiseksi on säädetty, että sopimus sijoittamisesta sitoo myös kiinteistön uutta omistajaa. Sijoittamissopimukseen voi sisältyä ehtoja, jotka ovat kannanotto siihen, millaisin edellytyksin kunta suostuu sijoittamiseen. Pysyvää sijoittamista koskevaan sopimukseen voidaan ottaa ehtoja myös johdon tai rakenteen siirtämisestä tai poistamisesta ja näiden toimenpiteiden kustannusvastuista.

Oikeus yhdyskuntaa laajempia alueita palvelevien voimajohtojen ja maakaasujohtojen sijoittamiseen voi perustua myös kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukaiseen lunastuslupaan.

Sijoittamissopimuksen ohella yhdyskuntateknisen laitteen tai rakennelman rakentaminen saattaa edellyttää vielä erikseen maankäyttö- ja rakennuslain 18 luvun nojalla rakennus- tai toimenpidelupaa.

Sijoittamissopimus tehdään yleensä hyvissä ajoin ennen aiottua rakentamisajankohtaa ja sijoittamissopimus tulee esittää tehtäessä ilmoitusta kadulla tehtävistä töistä. Kunta voi kuitenkin tehdä sijoittamissopimuksen myös kadulla tehtävien töiden ilmoituksen hyväksymisen yhteydessä. Tämä tulee kyseeseen lähinnä pienten töiden kuten kiinteistöjen viemäreiden, vesijohtojen ja sähköjohtojen liitostöissä.

Jos rakennuksen perustukset tai kellari ulottuvat katualueelle, katualueelle ulottuvien rakenteiden osalta tehdään erillinen sijoittamissopimus kunnan kanssa. Sijoittamisesta voi olla maankäyttö- ja rakennusasetuksen nojalla määräyksiä myös kunnan rakennusjärjestyksessä. Rakennusluvan edellyttämä rakentamisen valvonta kuuluu rakennusvalvontaviranomaiselle ja kadulla tehtävän työn ja liikennejärjestelyjen osalta näitä valvovalle kunnan yksikölle, ellei kunnassa ole yhteistyöstä valvonnassa sovittu toisin.

Mainoslaitteiden pysyvään sijoittamiseen tarvittavat luvat riippuvat laitteen koosta ja sijoittamispaikasta eli siitä, tarvitseeko laite maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen toimenpideluvan. Jos mainoslaite katsotaan niin vähäiseksi, ettei toimenpidelupaa tarvita, riittää maanomistajan ja laitteen sijoittajan välinen sijoittamissopimus. Mittavammille rakennelmille tarvitaan sijoittamissopimuksen lisäksi toimenpidelupa.

Määräaikainen sijoittaminen

Etenkin talonrakennustyömaiden yhteydessä syntyy tilanteita, jossa rakenteita ei sijoiteta katuun pysyvästi, mutta ne ovat katualueella niin pitkä ajan, että haitta liikenteelle ja kadulla tehtäville muille töille on merkittävä. Tällaisia rakenteita ovat esimerkiksi rakennustelineet, nosturit ja työmaakopit. Tällöin kunnalla on mahdollisuus maanomistajana edellyttää määräaikaisen sijoittamissopimuksen tekemistä. Määräaikaisen sijoittamissopimuksen tekemistä puoltaa se, että vasta 21 vuorokautta ennen tehtävä ilmoitus kadulla tehtävästä työstä ei aina mahdollista tarpeellista töiden koordinoitua ja yhteensovittamista. Määräaikainen sijoittamissopimus antaa myös rakentajalle etukäteen varmuuden siitä, että kunta hyväksyy suunnitelmat katualueen käytöstä. Rakentajan on näin helpompi suunnitella työ, kun tarvittavan alueen käytöstä on sovittu etukäteen. Määräaikainen sijoittamissopimus ei korvaa kunnan päätöstä tilapäisistä liikennejärjestelyistä eikä ilmoitusta kadulla tehtävästä työstä. Määräaikainen sijoittamissopimus voidaan tehdä katualueen vuokrasopimuksena (luku 2.5).

Maankäyttö- ja rakennuslain 149 § 4 mom. nojalla rakennusvalvontaviranomainen voi hakemuksesta antaa naapurin kuultuaan luvan naapurin alueen käyttämiseen hakijalle välttämättömän rakennustyön tai muun toimenpiteen suorittamiseksi, jollei tästä aiheudu naapurille sanottavaa haittaa tai häiriötä. Hakijan on toimenpiteen jälkeen kunnostettava alue ja saatettava se käyttöä edeltäneeseen tilaan. Kysymykseen tulevat lähinnä rakennustyössä tarvittavien telineiden tai tukirakenteiden sijoittaminen toisen maalle. Tämä on tarpeen tilanteissa, joissa rakennus on rakennettu rajaan kiinni ja työt voidaan tehdä vain naapurin alueen kautta. Luvassa voidaan antaa ehtoja työn suorittamiselle haitan tai häiriön vähentämiseksi. Säännöksen ilmaus ”naapurin alue” on epämääräinen ja on kyseenalaista tarkoitetaanko sillä myös katuja tai muuta yleistä aluetta. Perustelutekstissä käytetyt ilmaisut ”naapurin maalla liikkuminen” ja ”rasitetun tontin olosuhteet ja käyttö huomioon ottaen” viittaisivat siihen, että säännös on tarkoitettu koskemaan vain naapurin tonttia tai vastaavaa. Rakennusvalvontaviranomaisen antama lupa naapurin alueen käyttämiseen, jos sen katsottaisiin koskevan myös katualuetta, ei kuitenkaan korvaa kunnan päätöstä tilapäisistä liikennejärjestelyistä eikä ilmoitusta kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä.

Mainoslaitteiden tilapäiseen sijoittamiseen tarvittavat luvat riippuvat kunnassa voimassa olevasta rakennusjärjestyksestä tai rakennusjärjestykseen perustuvasta rakentamistapaohjeesta.

2.3 Ilmoitus kadulla tai yleisellä alueella tehtävästä työstä

Ilmoitusvelvollisuuden alaiset työt

Kunnossapitolain 14a §:n mukaan työstä vastaavan on tehtävä kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtävästä työstä ilmoitus kunnalle. Ilmoitusmenettelyn tarkoituksena on antaa kunnalle mahdollisuus ohjata, valvoa, ajoittaa ja sovittaa yhteen töitä ja niiden suorittamista niin, että töistä liikenteelle ja muulle käytölle aiheutuvia haittoja voidaan estää ja vähentää. Ilmoitusvelvollisuuden alaisia töitä ovat esimerkiksi:

- erilaisten johtojen, kaapeleiden tai putkien sekä niihin liittyvien laitteen sijoittamiseksi tai korjaamiseksi tehtävät työt,
- kiinteistön rakentamis- ja korjaamistyöt, joiden suorittamiseksi on tarpeen rajata osa viereisestä kadusta tai yleisestä alueesta työmaaksi,
- katualueelta tapahtuvat nostot ja kuormaukset,
- rakennustelineiden pystyttäminen kadulle,
- kuormalavojen säilyttäminen,
- kattolumien pudottaminen kadulle.

Uuden kadun rakentamisen tai kadun peruskorjaamisen yhteydessä ilmoitus kadulla tehtävästä työstä on tarkoituksenmukaista korvata kunnan ja muiden rakentajien välisellä töiden yhteensovittamisella.

Ilmoituksen tekeminen ja siihen liitettävät selvitykset

Kunnossapitolain mukaisen ilmoituksen tekemisestä vastaa työstä vastaava. Työstä vastaavalla tarkoitetaan sitä, jonka lukuun työtä tehdään. Eli kyse voi olla esimerkiksi tontinomistajan, kunnan, rakennusyrityksen, telelaitoksen, energialaitoksen tai vesihuoltolaitoksen hankkeesta. Työstä vastaava voi valtakirjalla antaa ilmoituksen tekemisen käyttämänsä urakoitsijan tehtäväksi, mikä ei kuitenkaan siirrä laissa tarkoitettuja vastuita. Kaduilla töitä tekevän urakoitsijan on myös aiheellista huolehtia siitä, että töiden tekemiselle on saatu asianmukainen kunnan hyväksyntä.

Työstä ilmoittaminen on välttämätöntä ennen kuin kadulla tai yleisellä alueella voidaan aloittaa kaivanto- tai muut työt. Ilmoitusvelvollisuuden tahallinen tai huolimattomuudesta johtuva laiminlyönti on rangaistusuhan alainen teko, josta työstä vastaava voidaan tuomita sakkoon (kunnossapitolaki 17 §).

Ilmoitukseen on kunnossapitolain mukaan liitettävä selvitys, jossa osoitetaan tarvittavassa laajuudessa:

- alueen työnaikainen käyttö (selviää yleensä työtä varten tehdyistä suunnitelmistä)
- työn kesto
- työnaikaiset liikennejärjestelyt kaikki liikennemuodot huomioon ottaen
- työmaasta vastaava henkilö ja hänen ammattipätevyytensä
- laitteiden ja rakenteiden sijoittaminen sekä sijoittamissopimus tai –päätös.

Lain mukaan ilmoituksessa tulee esittää tiedot työstä vastaavan ammattipätevyydestä. Tässä on laissa pieni ristiriita, sillä työstä vastaavalla ei välttämättä tarvitse olla ammattipätevyyttä (esim. omakotitalon rakennustyö), mutta työmaasta vastaavalla pitää. Näin ollen ilmoituksessa tulee esittää tiedot työmaasta vastaavan ammattipätevyydestä, kuten lain perusteluissakin sanotaan.

Jotta kunta voi tarkastaa annetun ilmoituksen ja hyväksyä ilmoituksen tarkoittaman työn suorittamisen, on ilmoitukseen liitettävän selvityksen oltava riittävän tarkka. Asian riittävän selvittämisen turvaamiseksi kunnalla on oikeus pyytää työstä vastaavalta muuta-kin asian käsittelemiseksi tarpeellisia selvityksiä.

Ilmoituksen tekemiselle ei ole säädetty mitään määrämuotoa, joten työstä ilmoittaminen voidaan tehdä vapaamuotoisesti. Pitää kuitenkin varmistua, että ilmoitusasiakirjassa on kaikki laissa vaaditut sekä asian käsittelemiseksi tarvittavat tiedot. Mallilomake ilmoituksen tekemiseksi on liitteessä 5.

Kadulla tehtävistä töistä tehtävään ilmoitukseen tulee kunnossapitolain mukaisesti liittää suunnitelma tilapäisistä liikennejärjestelyistä. Tilapäisten liikennejärjestelyjen osalta noudatetaan, mitä tieliikennelaissa ja -asetuksessa on määrätty. Tilapäisten liikennejärjestelyjen päätös on hallinnollisesti erillinen viranomaispäätöksensä, mutta se voidaan käsitellä ja hyväksyä kadulla tehtävistä töistä tehtävän ilmoituksen käsittelyn yhteydessä. Mikäli päätös tehdään erillisenä, tulee se liittää ilmoitukseen. Tilapäisten liikennejärjestelyjen päätöksestä on kerrottu tarkemmin seuraavassa luvussa.

Ilmoituksen hyväksyminen

Työt voidaan aloittaa, kun kunta antaa suostumuksen töiden aloittamiselle. Jos kunta ei anna suostumustaan ja siihen mahdollisesti liittyviä määräyksiä 21 vuorokauden kuluessa ilmoituksen jättämisestä, voidaan työt aloittaa määräajan kuluttua umpeen. Tavoitteena on, että kunta käsittelee ilmoitukset niin, että kadulla tehtävät työt voidaan aloittaa ilman tarpeetonta viivytystä. Suostumus annetaan kirjallisesti, jotta siitä jää dokumentti sekä kunnalle että ilmoituksen tekijälle. Ilmoitusten käsittelijästä määrätään kunnan johtosäännössä.

Koska tilapäiset liikennejärjestelyt kuuluvat kunnossa- ja puhtaanapitolain mukaan ilmoitukseen kadulla tehtävästä työstä, tulisi päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä pyrkiä tekemään saman aikataulun puitteissa kuin muu ilmoituksen käsittely, vaikka tieliikennelaissa tai asetuksessa ei ole erikseen määrätty päätöksen käsittelyajasta.

Jos ilmoituksen liitteenä olevat suunnitelmat tai muut tiedot ovat puutteelliset, voi kunta pyytää työstä vastaavalta asian käsittelemiseksi tarpeellisia selvityksiä. Lisäselvitykset tulee pyytää mahdollisimman pian ilmoituksen jättämisen jälkeen, jotta työn aloittaminen ei tarpeettomasti viivästy, ja että ilmoitus voidaan käsitellä 21 vuorokauden kuluessa. Kunnan pyyntö lisäselvityksistä tai niiden toimittamisen laiminlyönti ei pidennä käsittelyn määräaika, vaan työt saadaan silloinkin aloittaa 21 vuorokauden kuluttua ilmoituksen tekemisestä. Ellei ilmoitukseen liitetyt selvitykset ole riittävät tai pyydettyjä lisäselvityksiä ei ole toimitettu, on kunnan erityisen perusteltua antaa työn suorittamisesta sellaiset määräykset, joilla varmistetaan, ettei työstä aiheudu haittaa tai vahinkoa.

Rikkoontuneiden johtojen, laitteiden ja rakenteiden korjauksen saa suorittaa välittömästi merkittävien vahinkojen estämiseksi. Tällaisen työn tekemisestä on annettava kunnossapitolain mukainen ilmoitus kunnalle niin pian kuin mahdollista.

Ilmoituksen johdosta annettavat määräykset

Kunta voi antaa ilmoituksen johdosta määräyksiä työn suorittamisesta. Määräykset voivat olla vain sellaisia, jotka ovat tarpeen haitan ja vahingon vähentämiseksi:

- työstä mahdollisesti aiheutuvalle liikenteen sujuvuudelle, turvallisuudelle tai esteettömyydelle,
- kadulla ja yleisellä alueella sijaitseville johdoille tai laitteille,
- kadun tai yleisen alueen rakenteille.

Määräykset ovat osa suostumusta, joten ne annetaan samalla kun suostumus töiden aloittamiselle annetaan. Jos 21 vuorokauden määräaika kuluu umpeen ilman, että kunta on antanut suostumustaan töiden aloittamiselle, voidaan työ aloittaa eikä työn suorittamista koskevia määräyksiä enää jälkikäteen voida antaa.

Määräyksiin tyytymätön ilmoitusvelvollinen eli työstä vastaava voi saattaa määräysten lainmukaisuutta koskevan kysymyksen kunnan rakennusvalvontaviranomaisen ratkaistavaksi. Suostumuksen saajalle tiedotetaan mahdollisuudesta suostumuksen antamisen yhteydessä. Määräaikaa asian saattamiselle rakennusvalvontaviranomaiselle ei ole laissa annettu. Työtä ei kuitenkaan saa tehdä vastoin kunnan määräyksiä sinä aikana, kun asia on rakennusvalvontaviranomaisen käsiteltävänä. Jos työhön halutaan ryhtyä, tulee siis noudattaa kunnan antamia määräyksiä. Muussa tapauksessa on odotettava, että kunnan rakennusvalvontaviranomainen on ratkaissut määräysten lainmukaisuuden. Vasta kunnan rakennusvalvontaviranomaisen antamaan päätökseen voi hakea muutosta valittamalla.

Luvussa 5 ja liitteessä 2 on esitetty malli ohjeista ja määräyksistä kadulla tehtävien töiden tekemiseksi. Kunta voi liittää ohjeet kadulla tehtävistä töistä tehdyn ilmoituksen johdosta annettuun suostumukseen.

2.4 Päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä

Kaikkien tilapäisten liikennejärjestelyjen suorittamiselle tarvitaan aina lupa. Lupa perustuu tieliikennelakiin (51 §) ja -asetukseen (49 §), joiden mukaan tien tai kadun tilapäisestä sulkemisesta ja liikenteen ohjauksesta tiellä tai sen läheisyydessä tehtävän työn vuoksi päättää se, jolla on oikeus asettaa tielle liikennemerkki. Kaduilla tämä oikeus on kunnalla. Tilapäisten liikennejärjestelyjen lupa on hallinnollisesti viranomaispäätös, minkä takia tässä ohjeessa puhutaan päätöksestä tilapäisistä liikennejärjestelyistä.

Myös poliisilla on tieliikennelain (54 §) ja tieliikenneasetuksen (51 §) perusteella oikeus asettaa kadulle tilapäinen liikenteenohjauslaite tai sulkea katu kilpailun tai muun tapahtuman vuoksi.

Kadulla tehtävistä töistä ilmoitettaessa suunnitelma tilapäisistä liikennejärjestelyistä tulee olla tehtynä ja se pyritään hyväksymään ilmoituksen hyväksymisen yhteydessä.

Muita toimintoja, jolloin päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä tarvitaan, ovat mm. erilaiset katutapahtumat kuten yleisötilaisuudet, urheilutapahtumat, konsertit ja paraatit, elokuvien ja mainoskuvausten filmaamiset ja erikoiskuljetukset.

Hakemukseen on liitettävä tilapäisen liikennejärjestelyn suunnitelmapiirustus mitta-kaavassa 1:500, 1:1000 tai 1:2000. Yksinkertaisissa tapauksissa voidaan toimia julkaisun ”Tilapäiset liikennejärjestelyt katualueilla” tyyppiratkaisujen ja tyyppiinirustusten mukaisesti. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota jalankulun ja pyöräilyn turvallisiin ja esteettömiin reitteihin ja niiden hyvään merkitsemiseen maastossa.

Tilapäisten liikennejärjestelyjen päätökseen on aiheellista ottaa alla olevat ehdot liikennejärjestelyjen toteuttamisvastuusta ja kunnossapitovastuusta:

- Vastuu tilapäisten liikennejärjestelyjen toteuttamisesta ja ylläpidosta kuuluu työstä vastaavalle. Vaikka joku muu hoitaisi järjestelyt, ei vastuu järjestelyistä siirry. Työstä vastaavan vastuulla on, että järjestelyt ovat joka hetki ajan tasalla ja että ne palautetaan ennalleen työn päätyttyä. Liikennemerkkien ja liikenteenohjauslaitteiden tulee olla kunnossa myös päivittäisen työajan ulkopuolella ja viikonloppuisin.
- Mikäli liikennejärjestely estää normaalin kunnossa- ja puhtaanapidon, on työstä vastaavan huolehdittava liikennejärjestelyalueen kunnossa- ja puhtaanapidosta siten, kun laissa kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta säädetään ja kunnan antamien määräysten mukaisesti.

2.5 Kadun tai muun yleisen alueen vuokrasopimus

Katualuetta tai muuta yleistä aluetta kunta voi vuokrata määräajaksi esimerkiksi toripai-koiksi, terassien pitämiseen tai kiinteiden mainoslaitteiden sijoittamiseen.

Vuokrasopimusta voidaan käyttää myös luovutettaessa katualuetta viereisen tontin talonrakennustyömaan käyttöön. Vuokrasopimuksen soveltamista kunnossapitolain 14b §:n mukaisen maksun sijasta puoltaa se, että itse työ ei kohdistu katualueeseen ja työn tekemiseen tontilla on ainakin periaatteessa käytettävissä muitakin ratkaisuja, jolloin katu-alueen vuokraaminen perustuu vapaaehtoiseen sopimukseen. Vuokrasopimuksen solmiminen kadun käyttämisestä viereisen tontin talonrakennustyömaan käyttöön, ei poista työstä vastaavan velvollisuutta tehdä ilmoitus kadulla tehtävästä työstä.

Kadun tai muun yleisen alueen vuokrasopimuksen piiriin kuuluvat myös kadulla järjestettävät tapahtumat, joita voivat olla esimerkiksi suuret yleisötapahtumat, paraatit ja marssit ja urheilutapahtumat. Tapahtuma voi olla myös kaupallinen.

Kadun tai muun yleisen alueen vuokrasopimuksesta käytetään usein myös nimitystä yleisten alueiden käyttölupa. Muita samaa asiaa tarkoittavia nimityksiä ovat aitauslupa, katu-, tori- ja puistoalueen vuokraaminen kaupallisiin tarkoituksiin tai mainoslupa. Koska kyseessä on maanomistajan ja alueen vuokraajan välinen sopimus eikä varsinainen lupa, puhutaan tässä oppaassa kadun tai muun yleisen alueen vuokrasopimuksesta.

Kadun tai muun yleisen alueen vuokraamista tässä luvussa sanottuihin tarkoituksiin ei velvoita laki, vaan toiminta on vapaaehtoista ja sopimuksenvaraista. Maan vuokrauksen vuokranmaksua, sopimuksen tekemistä, sen sisältöä ja irtisanomista koskevista asioista säädetään maanvuokralaissa, jota sovelletaan sopimuksiin, jolla kiinteistö tai alue annetaan määräajaksi tai toistaiseksi vuokralle määräsuuruisia maksua vastaan. Sopimuksesta ja sen ehdoista määrätään, että kaikki sopimusehdot on oltava kirjallisesti laaditussa vuokrasopimuksessa. Ehto, jota ei ole sopimukseen otettu, on mitätön.

Kunnan ollessa vuokranantaja kunnanvaltuusto vahvistaa perittävien vuokrien perusteet. Jos yleisten alueiden vuokraamisesta ei ole kunnassa hyväksytyjä sopimuksen liitteeksi tulevia yleisiä ehtoja, tulee vuokraehdot kirjata vuokrasopimukseen. Vuokraehtoihin on hyvä kirjata ainakin seuraavat asiat:

- Vuokransaaja vastaa siitä, että liikennejärjestelyt hoidetaan kunnan asianomaisen päätöksen mukaisesti.
- Vuokrattava alue on pidettävän puhtaana vuokra-aikana sekä saatettava vuokraajan päättyessä vuokra-aikaa edeltäneeseen kuntoon.
- Mikäli tapahtuma estää kunnossa- ja puhtaanapidon, on vuokransaajan huolehdittava vuokra-alueen sekä mahdollisen kiertotien kunnossa- ja puhtaanapidosta.
- Vuokranantajan ja kadun kunnosta vastaavan yksikön ohjeita ja korjauskehotuksia on ehdottomasti noudatettava.
- Vuokransaaja sitoutuu noudattamaan mainittuja ehtoja ja vastaamaan kaikesta vahingosta ja haitasta, mikä työstä tai tapahtumasta aiheutuu kunnalle tai kolmannelle osapuolelle.

2.6 Muut ilmoitukset viranomaisille

Tehtävän työn luonteesta, lainsäädännöstä sekä kunnan rakennusjärjestyksestä ja ympäristönsuojelumääräyksistä riippuen työn tekemiseen tarvitaan mahdollisesti edellä mainittujen ilmoitusten ja sopimusten lisäksi myös muita ilmoituksia viranomaisille. Niitä on tässä esitelty vain lyhyesti, sillä ilmoitusten tekeminen on oma prosessinsa ja ilmoitus tehdään asiassa toimivaltaiselle viranomaiselle.

Ilmoitus häiritsevistä toiminnoista

Melua tai ääntä aiheuttavasta tilapäisestä toiminnoista on ympäristönsuojelulain 60 §:n mukaan tehtävä kirjallinen ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Tällainen tilapäinen toiminta voi olla esimerkiksi häiritsevää melua tai ääntä aiheuttava rakentaminen, räjäytystyö tai yleisötilaisuus. Ilmoitus häiritsevistä toiminnoista tulee tehdä kaikkina vuorokaudenaikoina tapahtuvasta häiritsevistä toiminnoista.

Ilmoitus on tehtävä hyvissä ajoin ennen toimenpiteeseen ryhtymistä, kuitenkin viimeistään 30 vuorokautta ennen tätä ajankohtaa, jollei kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä määrätä tätä lyhyemmästä ajasta. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos toiminta edellyttää ympäristöluvan tai jos kunta on ympäristönsuojelumääräyksissään määrännyt, ettei ilmoitusvelvollisuutta ole.

Viranomaisen on ilmoituksen johdosta annettava päätös, jossa voidaan antaa tarpeellisia määräyksiä toiminnoista aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä, toiminnan tarkkailusta ja tiedottamisesta asukkaille. Ilmoituksen käsittelemisestä voidaan periä maksu, jonka perusteista määrätään kunnan hyväksymässä taksassa.

Ilmoitus yöllä tehtävistä töistä

Ilmoitus tehdään töistä, jotka tehdään yöaikaan. Ilmoitus perustuu ympäristönsuojelulain nojalla annettuihin kunnan ympäristönsuojelumääräyksiin, joiden sisältö vaihtelee kunnittain.

Ilmoitus räjäytystyöstä

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (3.6.2005/390) 79 § edellyttää ilmoittamista poliisille ennen työn aloitusta.

2.7 Yhteenveto

Taulukossa 1 on esitetty johtojen, rakenteiden ja laitteiden pysyvään ja määräajaiseen sijoittamiseen tarvittavat sopimukset tai päätökset ja niiden lakiperusteet. Taulukkoon 2 on koottu tässä oppaassa käsiteltävät kadulla tapahtuvat työt ja toiminnot sekä niihin tarvittavat ilmoitukset tai päätökset ja niiden lakiperusteet.

Taulukko 1. Pysyvään tai määräaikaiseen sijoittamiseen katu- tai muille yleisille alueille tarvittavat sopimukset ja päätökset.

	Mitä sijoitetaan	Sopimus tai päätös	Lakiperusteet
Pysyvä sijoittaminen	Yhdyskuntaa tai kiinteistöä palvelevat johdot, kaapelit, putket ja niihin liittyvät laitteet	Sijoittamissopimus tai rakennusvalvontaviranomaisen päätös	Maankäyttö- ja rakennuslaki 161 §, siirtäminen 89 §, muuttaminen ja poistaminen 162 §
	Telekaapelit	Sijoittamissopimus tai rakennusvalvontaviranomaisen päätös	Maankäyttö- ja rakennuslaki 161 § tai viestintämarkkinalaki 101 § ja 110 §
	Voimalinjat tai maakaasuputket	Sijoittamissopimus tai lunastuslupa ja lunastustoimitus	Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastamisesta
	Rakenteet tai rakennelmat	Sijoittamissopimus tai Kadun ja muun yleisen alueen vuokrasopimus Rakennuslupa tai toimenpidelupa (mahdoll.)	Sopimuksenvaraista Maanvuokralaki (vuokranmaksu, sopimusehdot) Maankäyttö- ja rakennuslaki 113 §, 125 § ja 126 § (rakennuslupa tai toimenpidelupa)
	Katualueelle ulottuvat rakennuksen perustukset, kellarit tai muut rakennusosat	Sijoittamissopimus Rakennuslupa	Sopimuksenvaraista Maankäyttö- ja rakennuslaki
	Mainoslaitteet	Sijoittamissopimus tai Kadun ja muun yleisen alueen vuokrasopimus Toimenpidelupa (mahdollisesti)	Sopimuksenvaraista Maanvuokralaki (vuokranmaksu, sopimusehdot) Maankäyttö- ja rakennuslaki 126 §
Määräaikainen sijoittaminen	Pitkäaikaiset rakennustelineet, nosturit, työmaakopit tai kaivantojen tukiseinät	Sijoittamissopimus tai Kadun ja muun yleisen alueen vuokrasopimus	Sopimuksenvaraista Maanvuokralaki (vuokranmaksu, sopimusehdot)
	Mainoslaitteet	Sijoittamissopimus tai Ei erillistä lupaa (riippuen kunnan rakennusjärjestyksestä)	Sopimuksenvaraista Kunnan rakennusjärjestys

Taulukko 2. Kadulla ja muilla yleisillä alueilla tapahtuviin töihin ja toimintoihin tarvittavat ilmoitukset ja päätökset.

	Työ tai toiminta	Ilmoitus tai lupa	Lakiperusteet
Kaivutyöt	Johtojen, kaapeleiden, putkien, laitteiden tai rakenteiden asentaminen tai korjaaminen	Ilmoitus kadulla tehtävästä työstä ja Päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä	Kunnossa- ja puhtaana-pitolaki 14 a §, Tieliikennelaki 51 § ja tieliikenneasetus 49 §
	Kiinteistön vesijohto-, sähkö-, kaukolämpö- ja viemäriiliitynnät	Ilmoitus kadulla tehtävästä työstä ja Päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä	Kunnossa- ja puhtaana-pitolaki 14 a §, Tieliikennelaki 51 § ja tieliikenneasetus 49 §
Talonrakennustyöt	Rakennustelineet ja nosturit	Ilmoitus kadulla tehtävästä työstä ja Päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä	Kunnossa- ja puhtaana-pitolaki 14 a §, Tieliikennelaki 51 § ja tieliikenneasetus 49 §
	Työmaa-alueeksi aitaaminen	Ilmoitus kadulla tehtävästä työstä ja Päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä	Kunnossa- ja puhtaana-pitolaki 14 a §, Tieliikennelaki 51 § ja tieliikenneasetus 49 §
Muut työt	Nostot ja kuormaukset	Ilmoitus kadulla tehtävästä työstä ja Päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä	Kunnossa- ja puhtaana-pitolaki 14 a §, Tieliikennelaki 51 § ja tieliikenneasetus 49 §
	Vaihtolavat	Ilmoitus kadulla tehtävästä työstä ja Päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä	Kunnossa- ja puhtaana-pitolaki 14 a §, Tieliikennelaki 51 § ja tieliikenneasetus 49 §
	Kattolumien pudottaminen kadulle	Ilmoitus kadulla tehtävästä työstä ja Päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä	Kunnossa- ja puhtaana-pitolaki 14 a §, Tieliikennelaki 51 § ja tieliikenneasetus 49 §
Tapahtumat	Yleisötapahtumat, konsertit, urheilutapahtumat, paraatit	Kadun ja muun yleisen alueen vuokrasopimus ja Päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä	Sopimuksenvaraista Maanvuokralaki (vuokramaksu, sopimusehdot) Tieliikennelaki 51 § ja tieliikenneasetus 49 §
	Elokuvien ja mainosten filmaaminen	Kadun ja muun yleisen alueen vuokrasopimus ja Päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä	Sopimuksenvaraista Maanvuokralaki (vuokramaksu, sopimusehdot) Tieliikennelaki 51 § ja tieliikenneasetus 49 §
	Erikoiskuljetukset	Lupa erikoiskuljetuksiin ja niihin liittyviin liikennejärjestelyihin kunnalta ja/tai Tiehallinnolta.	Liikenneministeriön päätös erikoiskuljetuksista ja erikoiskuljetusajoneuvoista 1715/1992 Tieliikennelaki 51 § ja tieliikenneasetus 49 §
Kaupallinen toiminta	Terassit	Kadun ja muun yleisen alueen vuokrasopimus	Sopimuksenvaraista Maanvuokralaki (vuokramaksu, sopimusehdot)
	Toripaikat	Kadun ja muun yleisen alueen vuokrasopimus	Sopimuksenvaraista Maanvuokralaki (vuokramaksu, sopimusehdot)

3 Taksat ja maksut

3.1 Sijoittamissopimukset

Johtojen, laitteiden tai rakenteiden sijoittamisen koordinointi on maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kunnan tehtävä. Tätä tehtävää koskevaa maksupykälää ei laissa kuitenkaan ole, joten sijoittamista koskevasta sopimusmenettelystä ei voi periä maksua maankäyttö- ja rakennuslain nojalla.

3.2 Ilmoitus kadulla tai yleisellä alueella tehtävästä työstä

Maksuperusteet

1.11.2005 alkaen kunnalla on kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapitolain 14b §:n mukaan oikeus periä

- maksu katu- ja yleisillä alueilla tehtäviä töitä koskevien ilmoitusten tarkastamisesta. Maksun perusteena ovat ilmoituksen tarkastamisesta ja töiden valvonnasta aiheutuneet kustannukset.
- maksu kadun ja yleisen alueen tilapäisestä rajaamisesta työmaana pois yleisestä käytöstä. Maksun perusteena on aika, alueen laajuus ja alueen keskeisyys ja maksun tulee olla kohtuullinen.

Kadun tai yleisen alueen sulkemisesta perittävän maksun tavoitteena on katujen ja yleisten alueiden pysyminen niille varatussa yleisessä käytössä, kaivantojen lyhyt aukioloaika, yhteiskaivujen lisääntyminen ja töiden yhteensovittaminen. Maksuluokkien käytöllä ja työmaan keston vaikutuksella maksuun voidaan vähentää työmaasta liikenteelle, kevyelle liikenteelle ja ympäristölle aiheutuvia haittoja erityisesti keskeisillä alueilla. Samalla voidaan vaikuttaa työmaa-alueen suuruuteen ja nopeuttaa töiden aikataulua. Lakimuutoksen tavoitteena on myös kohdistaa kustannukset aiheuttajan maksettavaksi.

Taksa ja maksujen määrääminen

Maksujen yleisistä perusteista päättää kuntalain 13 §:n perusteella valtuusto. Valtuuston määrittämien yleisten perusteiden mukaisen varsinaisen taksan voi päättää myös kunnan alempi toimielin, jolle tehtävä on johtosäännöllä määrätty.

Kunnan johtosääntömääräyksillä järjestetään maksun määräämistä ja maksuunpanoa koskeva ratkaisovalta. Jos ratkaisovalta on annettu lautakunnalle, tämä voi siirtää päätöksellään ratkaisuvallan edelleen alaiselleen viranhaltijalle, jos valtuusto on antanut siihen johtosäännössään luvan. Tarkoituksenmukaista on antaa ratkaisuvallan viranhaltijalle.

Maksu määrätään kunkin maksuvelvollisen osalta erikseen hyväksytyyn taksaan perusteella. Maksun määräämistä koskevasta päätöksestä tulee ilmetä maksuvelvollinen, maksun suuruus, maksun eräpäivä ja maksun määräämisen perusteet. Maksun määräämisen perusteina maksuvelvolliselle tulee ilmoittaa ainakin se, mistä palvelusta ja miltä ajalta maksu

peritään sekä maksun määräämispäivämäärä ja maksun määräävä ja maksuun paneva viranomaislainen. Lisäksi maksun määräämistä koskevaan päätökseen on liitettävä valituskielto sekä ohjaus muistutuksen tekemistä varten.

Maksun määräämistä koskevaan päätökseen ei voi suoraan hakea valittamalla muutosta, vaan maksuvelvollisen on ensin tehtävä maksun perimisestä muistutus 14 päivän kuluessa maksulipun saamisesta maksun perimisestä päättävälle kunnan viranomaiselle.

Maksun perimisestä päättävän viranomaisen on mahdollisen muistutuksen johdosta tehtävä uusi päätös ja maksuvelvolliselle on annettava uusi maksulippu, johon on liitetty valitusosoitus. Vasta tästä päätöksestä asianosainen voi määräajassa valittaa hallintokäytönlain mukaisesti hallinto-oikeuteen. Maksua ei tarvitse suorittaa ennen maksua koskevan päätöksen lainvoimaiseksi tuleamista.

Taksa ilmoituksen tarkastamisesta ja töiden valvonnasta

Ilmoituksen tarkastamisesta ja töiden valvonnasta perittävän maksun tulee lain mukaan perustua aiheutuneisiin kustannuksiin.

Ehdotetussa taksamallissa ilmoituksesta peritään aina samansuuruinen keskimääräisiä kustannuksia vastaava maksu.

Taksaan sisältyy ilmoituksen ja liikennejärjestelyjen tarkastaminen sekä kaikki tarvittavat valvontakäynnit työmaalla. Ilmoituksen tarkastamisesta ja töiden valvonnasta perittävä maksu ei määrydy alueellisten maksuluokkien mukaan, vaan maksu on sama kaikkialla. Tämä perustuu siihen olettamukseen, että ilmoituksen tarkastamiseen kulunut aika ei riipu niinkään kohteen sijainnista, vaan enemmän kohteen koosta. Toisaalta kohteen laajuus ja sen keskeisyys on huomioitu maksussa, jota peritään alueen käytöstä.

Mikäli kunta kuitenkin katsoo, että ilmoituksen tarkastamisesta ja valvonnasta perittävän maksun tulee olla ilmoituskohtaisesti tarkemmin aiheutuneita kustannuksia vastaava, voi taksa olla myös porrastettu.

Kaikkien valvontakäyntien sisältyminen maksuun on suositeltavaa valvonnan ja maksun perimisen helpottamiseksi. Tällöin valvontakäyntien määrästä ja niiden tarpeellisuudesta ei tule kiistaa maksajan kanssa. Kolmannen osapuolen pyynnöstä, laiminlyönneistä tai muusta vastaavasta syystä suoritettavista valvontakäynneistä kunta voi periä erillisen maksun (€/valvontakäynti).

Taulukko 3. Ilmoituksen tarkastusmaksun taksarakenne. Maksu on sama kaikissa maksuluokissa.

	Maksuluokka		
	I	II	III
Ilmoituksen tarkastaminen ja työn valvonta (€/ilmoitus)	X	X	X
Ylimääräiset valvontakäynnit (€/käynti)	Z	Z	Z

Jotta kadulla tehtävästä työstä tehty ilmoitus voidaan hyväksyä, tarvitaan myös päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä. Käytännössä tilapäisten liikennejärjestelyjen päätös ja suostumus kadulla tehtävästä työstä tehdään kunnassa yhtäaikaaisesti ja liikennejärjestelyjä valvotaan samalla kuin muuta työmaan valvontaa tehdään. Siten on perusteltua, että myös tilapäisten liikennejärjestelyjen tarkastaminen ja valvonta sisältyvät taksan mukaiseen maksuun.

Maksu ilmoituksen tarkastamisesta ja siihen liittyvästä työn valvonnasta koskee viranomaistoimintaa, joten siitä ei peritä arvonlisäveroa.

Taksa kadun ja yleisen alueen tilapäisestä rajaamisesta pois yleisestä käytöstä

Kohtuullinen maksu kadun ja yleisen alueen tilapäisestä rajaamisesta pois yleisestä käytöstä voi kunnossapitolain mukaan perustua työmaan kestoon, laajuuteen ja alueen keskeisyyteen.

Ehdotetussa taksamallissa työmaan kesto määritellään vuorokausina, alueen laajuus portaittain neliömetreinä ja alueen keskeisyys maksuluokkien mukaan.

Taulukko 4. Alueen tilapäisen käyttömaksun taksarakenne.

		Maksuluokka		
		I	II	III
Alueen tilapäinen käyttö (€/vrk)	alle 60 m ²	Y1	Y1/2	Y1/4
	60–120 m ²	Y2	Y2/2	Y2/4
	120–240 m ²	Y3	Y3/2	Y3/4
	yli 240 m ²	Y3+n	Y3/2+n/2	Y3/4+n/4

* yli 240 m² kokoisissa työmaissa peritään suurimman alueen maksua (Y3) ja lisäksi neliökohtaista maksua (n) työmaan 240 m² ylittäviltä osilta.

Työmaan kesto määritetään vuorokauden tarkkuudella ilmoituksessa hyväksytystä työn aloittamisajankohdasta siihen, kun työmaan lopputarkastus on tehty ja työmaa on hyväksytty. Jos lopullista päällystettä ei voida tehdä välittömästi työn päätyttyä, päättyy maksun periminen siihen, kun tilapäinen päällyste on tehty ja työ on muuten hyväksytty.

Työmaan laajuus huomioidaan pienissä työmaissa porrastuksella ja yli 240 m² työmaissa neliömetrien mukaan laskettuna: alle 60 m², 60–120 m², 120–240 m² ja yli 240 m² neliömetrien mukaan. Yli 240 m² työmaissa neliöpohjaista maksua peritään vain työmaan 240 m² ylittäviltä osilta. Jos yksi työmaa koostuu useammasta pienestä osasta, käsitellään sitä yhtenä työmaana eli osien pinta-alat lasketaan yhteen maksua määritettäessä.

Porrastuksen tarkoituksena on helpottaa erityisesti kaivutöiden taksan määräytymistä ja työmaan valvontaa, kun työmaa-alueen tarkkaa laajuutta ei tarvitse määrittellä. Karkean porrastuksen takia työmaiden koko on myös helppo määrittellä maastossa silmämääräisesti. Suurissa töissä todellisen pinta-alan mukainen taksa on perusteltu, jotta työmaaksi suljettava katualue jäisi mahdollisimman pieneksi.

Alueen keskeisyys huomioidaan maksuluokilla, joihin kunnan alue voidaan jakaa niiden keskeisyyden ja liikenteellisen merkityksen perusteella. Alueet rajataan taksan liitteenä olevalla kartalla. Alueiden rajalle sattuva työmaa lasketaan kuuluvaksi kokonaan ylempään maksuluokkaan. Ehdotus maksuluokiksi:

- Maksuluokka I, keskusta-alue ja vilkkaasti liikennöidyt pääkadut (sisältää keskusta-alueella ajoradat, jalkakäytävät, kevyen liikenteen väylät, puistot ja muut yleiset alueet).
- Maksuluokka II, keskustan reuna-alueet, aluekeskusten keskustat ja pää- ja koojakadut (sisältää keskustan reuna-alueilla ja aluekeskusten keskustoissa ajoradat, jalkakäytävät, kevyenliikenteen väylät, puistot ja muut yleiset alueet)
- Maksuluokka III, alueet, jotka eivät kuulu maksuluokkiin I tai II.

Koosta ja tarpeista riippuen kunta voi valita, käyttääkö se kaikkia kolmea maksuluokkaa vai esimerkiksi vain kahta maksuluokkaa, jotka käsittävät keskusta-alueen ja muut alueet.

Taksa voisi määräytyä maksuluokissa siten, että maksuluokan II taksa olisi esimerkiksi ½ maksuluokan I taksasta ja maksuluokan III taksa ¼ maksuluokan I taksasta.

Monissa kunnissa on käytäntönä periä työmaan vuoksi käytöstä pois jäävien maksul-

listen pysäköintipaikkojen menetetyt pysäköintimaksut työmaalta. Kunnossa- ja puhtaanapitolain mukaisen yleisen alueen käyttömaksun tulee lain mukaan perustua alueen laajuuteen, keskeisyyteen ja aikaan. Näin ollen erillisen pysäköintimaksun perimiseen alueen käyttömaksun lisäksi ei ole kunnossapitolaissa perustetta.

Maankäyttö- ja rakennuslain sekä viestintämarkkinalain mukaan maanomistajalla on oikeus saada korvaus johtojen ja laitteiden sijoittamisesta aiheutuvasta haitasta ja vahingosta. Kunta voi tehdä pysäköintimaksujen menetyksestä eritellyn vahingonkorvausvaatimuksen työmaan aiheuttamasta maksutulojen menetyksestä. Jos pysäköintipaikat ovat pysäköintiyrityksen hallinnassa, voi pysäköintiyritys tehdä pysäköintimaksujen menetyksestä eritellyn vahingonkorvausvaatimuksen.

Maksu kadun tai yleisen alueen käytöstä työmaana on viranomaistoimintaa, joten siitä ei peritä arvonlisäveroa.

Erityisiä määräyksiä

Kunnossapitolaissa on annettu maksujen perimisestä määräyksiä erityistapauksia varten. Näitä ovat seuraavat:

- Maksu peritään työmaalta vain kerran, vaikka samanaikaisesti työn tarkoituksena olisi useamman johdon tai laitteen rakentaminen ja työstä vastaavia olisi useita. Tällaisessa tapauksessa työstä vastaavat maksavat maksun yhdessä.
- Maksua ei peritä, jos työ tehdään kadun rakentamiseen liittyvän muun työn yhteydessä. Tällainen voi olla kadun uudisrakentaminen tai sen peruskorjaaminen, jolloin johdot tai laitteet voidaan sijoittaa kadun rakenteisiin samalla kertaa.
- Maksua ei peritä ajalta, jonka alue on työmaana työstä vastaavasta riippumattomasta syystä. Tällainen syy voi olla esimerkiksi muinaismuisto, jonka olemassaolosta ei tiedetty ja joka lain mukaan on suojeltu. Tai jos kunta edellyttää samanaikaisesti asennettavaksi muita johtoja tai laitteita ja työmaata ei voida sulkea tai työssä edetä näiden syiden vuoksi.

3.3 Taksa kadun tai muun yleisen alueen vuokraamisesta

Kadun tai muun yleisen alueen vuokrasopimus on kunnan ja vuokransaajan välinen sopimus, jossa määritellään vuokran suuruus ja muut vuokraehdot. Maanvuokrauksen vuokranmaksua, sopimuksen tekemistä, sen sisältöä ja irtisanomista koskevista asioista säädetään maanvuokralaissa. Yleisiä alueita vuokrataan sekä kaupallisiin että ei kaupallisiin tarkoituksiin.

Ehdotettu taksamalli perustuu alueen käyttötarkoitukseen, alueen laajuuteen, aikaan ja alueen keskeisyyteen. Alueen laajuus määritetään neliömetreissä, aika vuorokausissa ja alueen keskeisyys maksuluokkien perusteella.

Taulukko 5. Kadun tai muun yleisen alueen vuokran taksarakenne.

Kadun tai muun yleisen alueen vuokra (€/vrk/m ²)	Alueen käyttötarkoitus	Maksuluokka		
		I	II	III
kaupallinen	torimyynti	X	X/2	X/4
	terassi	Y	Y/2	Y/4
	talonrakennustyömaa	Z	Z/2	Z/4
	muu kaupall. tapahtuma	Å	Å/2	Å/4
ei kaupallinen	ei kaupall. tapahtuma	E	E/2	E/4

Kadun tai muun yleisen alueen vuokraamisessa vuokra on tarkoituksenmukaista määrätä suoraan käytettyjen neliömetrien mukaan, kun kohteet ovat kaivutöitä tarkemmin rajattavissa ja usein kestoaltaan pidempiaikaisia. Maksuluokkina voidaan käyttää samaa vyöhykejakoja kuin maksussa alueen rajaamisesta pois yleisestä käytöstä. Taksassa on mahdollisuus ottaa huomioon myös vuokra-alueelle jäävien pysäköintipaikkojen pysäköintimaksujen menetykset.

Jos viereisen tontin talonrakennustyömaan käyttöön määräaikaisesti luovutettavasta katualueesta tai muusta yleisestä alueesta on kohdan 2.5 mukaisesti tehty vuokrasopimus, kuuluu sitä koskeva maksu tähän taksaan.

Jos kunta perii rakenteiden tai laitteiden määräaikaisesta sijoittamisesta yleisen alueen vuokraa, ei samasta työstä tule enää perää kunnossa- ja puhtaanapitolain mukaista maksua alueen rajaamisesta pois yleisestä käytöstä.

Yleisen alueen vuokraamisen yleisistä maksuperusteista päättää kuntalain 13 §:n perusteella valtuusto. Lyhytaikainen alueiden vuokraaminen on liiketoimintaa, josta peritään arvonlisävero.

3.4 Päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä

Tilapäisten liikennemerkkien asettamisesta määrääminen kaduilla on tieliikennelain ja -asetuksen mukaan kunnan tehtävä. Tieliikennelaissa ei kuitenkaan ole erillistä maksupyykälää, jolloin tilapäisten liikennejärjestelyjen päätöksestä ei ole mahdollista periä erillistä maksua.

Kunnossa- ja puhtaanapitolain mukaiseen kadulla työstä tehtävään ilmoitukseen tulee lain mukaan liittää selvitys tilapäisistä liikennejärjestelyistä. Molempien asioiden yhtäaikaisen käsittelyn ja valvonnan takia onkin luontevaa tehdä päätös tilapäisistä liikennejärjestelyistä samalla kuin suostumus kadulla tehtäviin töihin annetaan. Näin ollen kadulla tehtävästä työstä perittävä ilmoituksen tarkastus- ja valvontamaksu voi sisältää myös tilapäisten liikennejärjestelyjen tarkastamisen ja valvonnan.

Kadun tai muun yleisen alueen vuokraamisen yhteydessä tarvitaan usein myös tilapäisiä liikennejärjestelyjä. Myös tässä tapauksessa on luontevaa sisällyttää tilapäisten liikennejärjestelyjen tarkastamisesta ja valvonnasta aiheutuvat kustannukset alueesta perittävään vuokraan.

4 Valvonta

4.1 Kunnan tehtävät töiden valvonnassa

Töiden valvonnan tavoite ja onnistumisen edellytykset

Kadulla tehtävien töiden valvonnalla halutaan varmistaa, että työn lopputuloksena on rakenne, joka vastaa mahdollisimman tarkoin entistä ja että työn aikaiset haitat liikenteelle, ympäristölle ja viihtyisyydelle ovat mahdollisimman vähäiset. Valvonnan painopisteen tulee olla töiden ohjaamisessa selkein etukäteen annettavin ohjein ja määräyksin. Työkohteessa tapahtuvaa valvontaa tulisi tehdä erityisesti vaativissa kohteissa ja pistokoeluonteisesti.

Kunnalla ei töiden valvojana ole työnjohdollista roolia, vaan vastuu töiden suorittamisesta ja valvonnasta on aina päätoteuttajalla. Kunnan valvojan tehtävänä on varmistaa, että kadulla tehtävästä työstä tehdyn ilmoituksen hyväksymisen yhteydessä annettuja ohjeita ja määräyksiä noudatetaan ja että työt eivät aiheuta vaaraa liikenteelle tai ympäristölle.

Valvontatyön järjestelmällinen ja onnistunut suorittaminen edellyttää, että

- kunnan organisaatiossa on selkeästi määritellyt tehtävät ja vastuut kadulla tehtävien töiden ohjaamisessa,
- työn suorittajille annetaan selkeät ohjeet ja määräykset ennen työn aloittamista,
- lupien käsittelyyn ja valvontatyöhön varataan tarvetta vastaava henkilökunta,
- kunnassa on käytössä valvonnan tarvitsemia apuvälineitä (lomakkeet, rekisterit),
- työn suorittajia koulutetaan lupaprosessiin,
- työn suorittajilta vaaditaan laadunvalvontatuloksien esittämistä,
- työlle on määrätty takuu-aika.

Valvojan määrääminen ja valvojan tehtävät

Kunnossa- ja puhtaanapitolain mukaan kunnan määräämän viranomaisen on valvottava, että kadun ja yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapitovelvollisuus täytetään. Ennen vuoden 2005 osittaisuudistusta valvontaviranomainen oli lain perusteella kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Nyt kunnat voivat harkita uudelleen sen viranomaistahon, joka valvontaa suorittaa. Koska valvontaviranomaisella on oikeus käyttää hallinnollisia pakko-keinoja, on valvontaviranomaisen oltava kunnan monijäseninen viranomainen. Näin ollen yksittäinen viranhaltija tai luottamushenkilö ei voi toimia kunnossapitolaissa tarkoitettuna valvontaviranomaisena. Valvontaviranomaisen alaiset viranhaltijat sen sijaan suorittavat käytännön valvontaa.

Polisiin on valvottava, ettei kunnossa- ja puhtaanapitovelvoitteiden laiminlyönnistä aiheudu vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Kadulla tehtävästä työstä annetun ilmoituksen hyväksymisen yhteydessä kunnan tulee nimetä työn valvojaksi henkilö, joka vastaa sekä työn valvonnasta että toimii yhteyshenkilönä. Valvojalla tulee aina olla varahenkilö.

Kunnan valvojalla ei ole työnjohdollista roolia, vaan vastuu töiden suorittamisesta ja

valvonnasta on aina päätoteuttajalla. Kunnan valvojan tehtävänä on varmistaa, että kadulla tehtävästä työstä tehdyn ilmoituksen hyväksymisen yhteydessä annettuja ohjeita ja määräyksiä noudatetaan ja että työt eivät aiheuta vaaraa liikenteelle tai ympäristölle. Valvojan tehtävänä on osallistua alku- ja loppukatselmukseen, valvoa työtä sen tekemisen aikana ja hyväksyä valmis työ.

Kunnan toimintaa kadunpidon velvollisuuksien täyttämässä valvoo alueellinen ympäristökeskus.

4.2 Valvontatyön suoritus

Alkukatselmus

Alkukatselmus tulisi järjestää aina kun kyseessä on suuri työ, työ tehdään merkittävällä paikalla tai työn tekijä ei ole aikaisemmin tehnyt vastaavia töitä kyseisessä kunnassa.

Alkukatselmuksen tarkoituksena on todeta työalueen nykytila ennen töiden aloittamista. Katselmuksessa tulee käydä läpi työalueen nykytilanteen lisäksi työn aikana tarvittavat tilapäiset liikennejärjestelyt ja kevyen liikenteen reitit. Mikäli alkukatselmusta ei pidetä, tulkitaan työalueen olleen kunnossa. Alkukatselmuksen voi määrätä kunta, mutta ilmoituksen tekijä voi sitä myös pyytää.

Alkukatselmuksesta tulee jäädä kirjallinen dokumentti molemmille osapuolille. Mallilomake katselmuspöytäkirjasta on liitteessä 5.

Valvonta työn aikana

Kunnan valvojalla ei ole työmaalla työnjohdollista roolia, vaan hänen tehtävänä on seurata, että työ tehdään suunnitelmien ja annettujen ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Lisäksi valvojan tulee kiinnittää huomiota työmaan ympäristön siisteyteen ja kunnossapitotoon, työmaa-alueen aitaamiseen ja tilapäisten liikennejärjestelyjen toteutukseen. Kunnan valvojan tehtävänä ei ole antaa neuvoja työn suorittamiseen liittyvissä teknisissä asioissa.

Silmämääräinen valvonta on tärkein valvontatapa kohdentuen kaikkiin työvaiheisiin ja menetelmiin. Valvojan niin vaatiessa, on työn suorittajan osoitettava laatu- ja laatukelpoisuus tutkimustuloksiin perustuen (esimerkiksi kaivannon täyttömassojen tai päällystemassojen laatu tai kaivannon tiiveys).

Työn aikana työn suorittajalle annetut ohjeet ja määräykset kirjataan valvontapöytäkirjaan. Laatuvaatimusten alittuessa havaitut virheet on korjattava. Viat ja puutteet kirjataan valvontapöytäkirjaan ja samalla sovitaan korjausaika ja jälkitarkastuksen pitäminen. Mallilomake valvontapöytäkirjasta ja korjauskehotuksesta on liitteessä 5.

Loppukatselmus

Loppukatselmus tarvitaan jokaisessa työssä ja siinä työ hyväksytään valmistuneeksi. Työ voidaan hyväksyä valmistuneeksi, kun lopullinen päällyste on valmis ja työalue on siistitty työtä edeltäneeseen kuntoon. Jos lopullista päällystettä ei vuodenaikasta, säästä tai muusta syystä johtuen voida tehdä välittömästi työn valmistuttua, pidetään ensimmäinen loppukatselmus tilapäisen päällysteen valmistuttua. Tällöin loppukatselmuksessa tarkastellaan muut asiat päällystettä lukuun ottamatta ja uusi loppukatselmus järjestetään lopullisen päällysteen valmistuttua. Maksu alueen käytöstä työmaana lakkaa ensimmäisen loppukatselmuksen hyväksymiseen, mutta työn takuu-aika alkaa vasta lopullisen päällysteen valmistuttua.

Työstä vastaava tai hänen valtuuttamansa urakoitsija pyytää loppukatselmusta työn valmistuttua. Kunta on velvollinen järjestämään katselmuksen mahdollisimman pikaisesti.

Jos kunta ei pysty järjestämään katselmusta viikon sisällä siitä, kun työstä vastaava on tehnyt ilmoituksen työn päättymisestä, on hyvän käytännön mukaista päättää maksun periminen kuitenkin viimeistään viikon kuluttua ilmoituksen jättämisestä.

Työn hyväksymisen perusteena on suunnitelma-asiakirjoissa ja ilmoitusmenettelyn yhteydessä annetuissa ohjeissa ja määräyksissä esitettyjen laatuvaatimusten toteutuminen. Kadulla tehtävästä työstä vastaavan on osoitettava laadunvalvonnan avulla valvojalle (mm. kantavuusmittaukset, materiaaliselvitykset jne.), että rakennustyö on tehty suunnitelma-asiakirjojen ja ilmoitusmenettelyssä annettujen ohjeiden ja määräysten edellyttämällä tavalla.

Loppukatselmusta ja työn hyväksymistä ei tule tehdä ennen kuin johtojen ja laiteiden tarkat sijaintitiedot on rekisteröity joko kunnan omaan johtorekisteriin tai johdon omistajan rekisteriin. Samoin työtä ei tule hyväksyä ennen kuin kaikki viimeistelytyöt on tehty ja työalue siistitty työtä edeltävään kuntoon.

Loppukatselmuksesta tulee jäädä kirjalliset dokumentit molemmille osapuolille. Mallilomake loppukatselmuksen pöytäkirjasta on liitteessä 5.

Takuuajan tarkastus ja jälkitarkastus

Takuuajan tarkastuksesta huolehtiminen ja mahdollisten korjauskehotusten anto on kunnan vastuulla. Kunnalla on suositeltavaa olla tätä varten päivitetty rekisteri, jotta tarkastus muistetaan pitää oikeaan aikaan ja puhevaltaa mahdollisten vikojen korjaamiseksi ei menetä.

Takuuajan tarkastuksessa kirjataan mahdolliset viat ja puutteet, joiden perusteella työn suorittajalle annetaan korjauskehotus. Tarkastuksesta tulee tehdä kirjallinen pöytäkirja.

Jos takuuajan tarkastuksessa on havaittu puutteita ja työn suorittajaa on kehoitettu korjaamaan puutteet, tulee kohteessa pitää jälkitarkastus, jossa todetaan tehdyt korjaukset ja hyväksytään korjaustyö. Jälkitarkastuksesta tulee tehdä kirjallinen pöytäkirja.

4.3 Sanktiot

Ilmoitusvelvollisuuden tahallinen tai huolimattomuudesta johtuva laiminlyönti on rangaistusuhan alainen teko, josta työstä vastaava voidaan tuomita sakkoon (kunnossa- ja puhtaanapitolaki 17 §).

Jos valvonnassa havaittuja puutteita tai laiminlyöntejä ei oikaista kehotuksista huolimatta, on valvontaviranomaisella mahdollisuus puuttua asiaan hallintopakkokeinoin. Käytettävissä olevia hallintopakkokeinoja ovat uhkasakko ja teettämisuuhka. Menettelyyn sovelletaan uhkasakkolakia.

Jos laiminlyönnistä aiheutuu välitöntä vaaraa turvallisuudelle, on valvontaviranomaisella ja poliisilla on oikeus välittömän hallintopakon käyttämiseen eli oikeus välittömästi ryhtyä toimenpiteisiin vaaran poistamiseksi (kunnossa- ja puhtaanapitolaki 16 §).

5 Kadulla tehtäviä töitä koskevat ohjeet ja määräykset

Kunnalla on kadulla tehtävistä töistä annettavan ilmoituksen hyväksymisen yhteydessä mahdollisuus antaa ohjeita ja määräyksiä työn suorittamiseksi. Kunnossa- ja puhtaanapitolain mukaan määräykset voivat olla vain sellaisia, jotka ovat tarpeen haitan ja vahingon vähentämiseksi työstä mahdollisesti aiheutuvalle liikenteen sujuvuudelle, turvallisuudelle tai esteettömyydelle, kadulla sijaitseville johdoille ja laitteille tai kadun rakenteille.

Edellä kuvatun kaltaisia määräyksiä ja ohjeita annetaan alan julkaisuissa. Jotta julkaisuissa annetut ohjeet ja määräykset ovat voimassa, tulee töissä noudatettavat asiakirjat mainita kadulla tehtävistä töistä annettujen ilmoitusten päätöksissä ja vuokrasopimuksissa. Noudatettavat asiakirjat ovat seuraavat:

- Asfalttiurakan asiakirjat 2005; PANK ry, Suomen Kuntaliitto 2005
- Asfalttinormit 2000 + lisälehti 2003, PANK ry 2002
- Kunnallisteknisten töiden yleinen työselostus KT 02, Suomen Kuntaliitto 2002
- Tilapäiset liikennejärjestelyt katualueella, Suomen kuntatekniikan yhdistys ry (SKTY) 1999, julkaisu 19/99
- Betoni- ja luonnonkivituotteet päällysrakenteena, Suomen kuntatekniikan yhdistys ry (SKTY) 1997, SKTY -julkaisu 14
- Viherrakentamisen työselitys VRT 01, Viherympäristöliitto ry 2001, julkaisu 23

Julkaisut muodostavat kaivantotöille asetettavat vähimmäisvaatimukset, joita noudatetaan, ellei kunnan antamissa ohjeissa ja määräyksissä, rakennuskohdetta varten laadituissa piirustuksissa, työkohtaisissa työselityksissä tai muissa kyseisen kohteen rakentamisasiakirjoissa ole esitetty tiukempia vaatimuksia.

Yleisten töitä ohjaavien julkaisujen lisäksi monissa kunnissa on käytössä omat tarkennetut ohjeet töiden tekemiseen. Liitteissä 1 ja 2 on esitetty kadulla tehtäviä töitä koskevia ohjeita ja määräyksiä. Ohjeet poikkeavat vain vähän yleisissä asiakirjoissa olevista ohjeista, mutta niissä on nostettu esiin asioita, jotka on katsottu töiden hyvän ja mahdollisimman vähän haittaa aiheuttavan suorittamisen kannalta erityisen tärkeiksi.

Ohjeen tarkoituksena on, että kunnat voisivat käyttää sitä kadulla tehtävien töiden ilmoituksen yhteydessä sellaisenaan. Tavoitteena on, että kaikissa kunnissa olisi mahdollisimman yhdenmukaiset ohjeet ja määräykset töiden tekemiselle.

Koska ilmoitusmenettelyn piiriin kuuluu kunnossapitolain mukaan muitakin töitä kuin kaivutöitä, on annettavat ohjeet ja määräykset luontevaa jakaa kahteen osaan. Ohjeiden kahtiajaon tarkoituksena on, että ohjeesta löytää helpommin ne asiat, jotka koskevat juuri kyseessä olevaa työtä.

- Ensimmäisessä osassa on sellaiset yleiset ohjeet, jotka koskevat kaikkia kadulla tehtäviä töitä. Näitä ovat tilapäiset liikennejärjestelyt, rakennustarvikkeiden varastointi, pysäköinti, kunnossapito ja loppusiivous.
- Toisessa osassa on vain kaivutöitä koskevia ohjeita. Näitä ovat nykyisten johtojen selvitys, vanhan päällysteen leikkaaminen, kaivannon täyttö, tiivistys ja päällystystyöt, vihertyöt ja johtotietojen rekisteröinti.

Erikokoisten kuntien erilaisia tarpeita varten samoista ohjeista on tehty kaksi versiota. Tiivistelmään on kerätty asioista ne kaikkein tärkeimmät. Ajatuksena on, että tiivistelmän ohjeet voisivat olla ilmoituksen hyväksymispäätöksen kääntöpuolella, jolloin ne varmasti tulevat kaikkien ilmoituksen tehneiden tietoon. Pitkä ohje on tarkoitettu ilmoituksen hyväksymisen liitteeksi.

Liitteessä 1 on tiivistelmä kadulla tehtäviä töitä koskevista ohjeista ja määräyksistä ja liitteessä 2 on ohje kokonaisuudessaan.

6 Lomakemallit

Liitteessä 5 on lomakemallit sijoitussopimuksen, kadun tai muun yleisen alueen vuokrasopimuksen ja kadulla tehtävien töiden ilmoituksen tekemiseen, katselmusten pitämiseen ja korjauskehotuksen antamiseen. Lisäksi liitteessä 3 on työstä vastaavalle tarkoitettu ohje ilmoituksen tekemiseen ja liitteessä 4 käytännön ohje hakemuksen täyttämiseen. Tarkoituksena on, että kunta voi muokata omat lomakkeensa näiden mallilomakkeiden avulla.

Sijoittamissopimuksen hakemiseen on oma lomakkeensa, koska sijoittamisesta sopiminen tehdään yleensä ajallisesti hyvissä ajoin ennen kadulla tehtävästä työstä ilmoittamista. Sijoittamisesta sovittaessa ei myöskään aina ole tiedossa työmaan tarkkaa ajankohtaa, työn suorittavaa urakoitsijaa eikä tilapäisiä liikennejärjestelyjä, mikä puoltaa erillisen lomakkeen käyttämistä sijoittamiselle. Päätös sijoittamissopimuksesta on yhdistetty samaan lomakkeeseen hakemuksen kanssa.

Myös kadun tai muun yleisen alueen vuokrasopimuksen tekemiseen on oma lomakkeensa, johon on yhdistetty sekä hakemus että päätös samaan lomakkeeseen.

Kadulla tehtävien töiden ilmoituksen tekemiseen tehty lomake on tarkoitettu käytettäväksi sekä töistä ilmoittamiseen että tilapäisten liikennejärjestelyjen päätöksen hakemiseen. Ajatuksena on, että työstä vastaavan olisi mahdollisimman helppo tehdä työhön tarvittavat ilmoitukset ja hakemukset, kun ne haetaan samalla lomakkeella. Lomakkeen alkuun merkitään mitä ilmoitusta tai päätöstä ollaan hakemassa.

Hakemuksiin tarvittavat liitteet käyvät ilmi sekä hakijalle tarkoitettusta ohjeesta että itse hakulomakkeista. Tarkemmat vaatimukset mm. tilapäisten liikennejärjestelyjen kartta-liitteille on annettu hakuohjeessa.

Kunta tekee hakemuslomakkeen ja sen liitteiden perusteella tarvittavat sopimukset ja viranomaispäätökset. Mallilomake kadulla tehtävien töiden ja tilapäisten liikennejärjestelyjen päätöksistä on esitetty liitteessä 5.

Päätös ei välttämättä vaadi erillistä lomaketta, vaan se voi olla myös vapaamuotoinen teksti allekirjoituksineen ja päiväyksineen. Päätöksestä tulee kuitenkin ilmetä ne asiat, jotka mainitaan luvussa 3.2 kohdassa maksujen määrääminen. Tärkeää on myös, että päätöksessä mainitaan töissä noudatettavat määräykset ja ohjeet. Ohjeiden tiivistelmä (liite 1) voisi mielellään olla lupapäätöksen kääntöpuolella ja koko ohje päätöksen liitteenä.

Katselmuspöytäkirjalomakkeelle on koottu samaan paperiin alkukatselmuksen, loppukatselmuksen ja takuuajantarkastuksen sekä mahdollisten korjausten jälkeen pidettävän jälkitarkastusten tiedot. Lisäksi lomakkeelle merkitään työnaikaisten valvontakäyntien päivämäärät. Jos valvontakäyntien perusteella on tarve antaa korjauskehoitus, annetaan se omalla lomakkeella. Katselmuspöytäkirjaan tulee tällöin merkintä siitä, että korjauskehoitus on annettu. Yhden lomakkeen käyttö kaikkiin katselmuksiin varmistaa sen, että edellisen katselmuksen tiedot ovat muistissa seuraavaa katselmusta pidettäessä. Lomakkeessa on omat allekirjoituskohtansa jokaiselle katselmukselle ja jälkitarkastukselle.

Kirjallisuusluettelo

Lait ja asetukset

Laki kadun ja eräiden muiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (31.8.1978/669)

Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastamisesta (29.7.1977/603)

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (3.6.2005/390)

Liikenneministeriön päätös erikoiskuljetuksista ja erikoiskuljetusajoneuvoista 1715/1992

Maankäyttö- ja rakennuslaki (5.2.1999/132)

Maanvuokralaki (29.4.1966/258)

Panostajalaki (219/2000)

Räjäytys- ja louhintatyön järjestysohjeet (valtioneuvoston päätös 410/1986). Muutettu viimeksi valtioneuvoston asetuksella (123/2002).

Tieliikenneasetus (5.3.1982/182)

Tieliikennelaki (3.4.1981/267)

Valtioneuvoston asetus panostajien pätevyyskirjoista (122/2002)

Viestintämarkkinalaki (23.5.2003/393)

Ympäristönsuojelulaki (4.2.2000/86)

Julkaisut

Juutilainen Anni 2006. Esteettömyys tilapäisissä liikennejärjestelyissä. Opinnäytetyö. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Rakennustekniikan koulutusohjelma. (www.hel.fi/helsinkikaikille)

PANK ry 2002. Asfalttinormit 2000 + lisälehti 2003.

Suomen kuntaliitto 2005. Yleiskirje 22/80/2005. Kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain osittaisuudistus. Julkaistu internetissä 22.11.2005, www.kunnat.net.

Suomen Kuntaliitto 2005, PANK ry. Asfalttiurakan asiakirjat 2005.

Suomen kuntatekniikan yhdistys ry (SKTY) 1997. Betoni- ja luonnonkivituotteet päällysrakenteena, SKTY-julkaisu 14.

Suomen Kuntaliitto 2002. Kunnallisteknisten töiden yleinen työselostus KT 02.

Suomen kuntatekniikan yhdistys ry (SKTY) 1999. Tilapäiset liikennejärjestelyt katualueella, Julkaisu 19/99.

SuRaKu-projekti 2004. Esteettömän ympäristön suunnitteluohjekortit ja kriteeritaulukot. (www.hel.fi/helsinkikaikille)

Viherympäristöliitto ry 2001. Viherrakentamisen työselitys VRT 01, julkaisu 23.

Liite 1. Lyhyt ohje töiden tekijälle

Tiivistelmä kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtäviä töitä koskevista ohjeista ja määräyksistä

Töissä noudatettavat asiakirjat:

- Kunnan ohje ”Kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtäviä töitä koskevat ohjeet ja määräykset”
- Asfalttiurakan asiakirjat 2005; PANK ry, Suomen Kuntaliitto 2005
- Asfalttinormit 2000 + lisälehti 2003; PANK ry 2002
- Kunnallisteknisten töiden yleinen työselostus KT 02; Suomen Kuntaliitto 2002
- Tilapäiset liikennejärjestelyt katualueella; Suomen kuntatekniikan yhdistys ry (SKTY) 1999, julkaisu 19/99
- Betoni- ja luonnonkivituotteet päällysrakenteena; Suomen kuntatekniikan yhdistys ry (SKTY) 1997, SKTY-julkaisu 14
- Viherrakentamisen työselitys VRT 01; Viherympäristöliitto ry 2001, julkaisu 23

Kunnan ohje ja siinä viitatuut julkaisut muodostavat kadulla tehtäville töille asetettavat vähimmäisvaatimukset, joita noudatetaan, ellei työtä varten laadituissa piirustuksissa, työkohtaisissa työselityksissä tai muissa kyseisen kohteen rakentamisasiakirjoissa ole esitetty tiukempia vaatimuksia.

Yleiset määräykset:

- Ennen työn aloittamista on otettava yhteys kunnan valvojaan. Lisätietoja ja ohjeita antaa kunnan valvoja.
- Työstä vastaavan on huolehdittava, että työmaalla on taulu, josta ilmenee työn suorittaja ja työstä vastaavan yhteystiedot.
- Työstä vastaava vastaa siitä, että katu on varustettu säännösten mukaisin liikennemerkein ja että kadun liikenneturvallisuus ja liikenteen sujuvuus säilyvät tehtävistä töistä huolimatta. Erityisesti on huolehdittava joukkoliikenteen ja jalankulun ja pyöräilyn turvallisuudesta ja esteettömästä kulusta. Mikäli liikenne joudutaan katkaisemaan, on työstä ilmoitettava myös hätäkeskukselle.
- Yleisille alueille työmaa-alueen ulkopuolelle ei saa varastoida kaivumaita, rakennusmateriaaleja, roskaa.
- Työmaa-alue on pidettävän puhtaana työn aikana sekä saatettava työtä edeltäneeseen kuntoon.
- Mikäli työmaa estää koneellisen talvikunnossa- ja puhtaanapidon, on työstä vastaavan huolehdittava työalueeseen liittyvän ajoradan, jalkakäytävän ja kevyen liikenteen väylän sekä mahdollisen kiertotien talvikunnossa- ja puhtaanapidosta.

Kaivutöihin liittyvät määräykset:

- Kaivualueella kulkevat johdot ja laitteet on paikallistettava ennen ilmoituksen tekemistä.
- Katualueella kaivaminen on rajoitettava mahdollisimman pienelle alueelle, jotta liikenteelle aiheutuva haitta pysyy vähäisenä.
- Kaivanto on suojattava ohjeiden mukaisin puomein, valoin ja liikennemerkein. Työstä vastaava on vastuussa siitä, että kaivannon suojaukset ovat kunnossa kaikkina aikoina, myös työajan ulkopuolella. Lippusiimoja ja nauhoja voidaan käyttää vain liikenteen optiseen ohjaukseen, ei kaivannon suojaukseen. Kaikkien kevyen liikenteen ja kaivannon välisten suojalaitteiden on oltava nojaamisen kestäviä.

- Työstä vastaavan on huolehdittava, että uusien tai siirrettyjen johtojen sijainnin kartoitus tehdään ennen kaivannon peittämistä.
- Rakennekerrokset tehdään hyväksytyjen kadun rakennesuunnitelmien mukaisesti. Rakennekerrosten kokonaispaksuus on aina entisen rakenteen mukainen. Kaivannon täyttö on tapahduttava kadun rakennekerroksia sekoittamatta. Kaivanto täytetään ja tiivistetään Kunnallisteknisten töiden yleisen työselityksen KT 02 mukaisesti
- Kaivannon ympärillä olevat puut ja pensaat on suojattava tarvittaessa.
- Takuu-aika on kaksi vuotta. Takuu-aika alkaa siitä kun lopullinen päällyste on hyväksytty. Takuuajan päättymispäivämäärä on vuosittain 30.9.

Liite 2. Ohje töiden tekijälle

Kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtäviä töitä koskevat ohjeet ja määräykset

Sisältö

OSA 1

Yleiset määräykset ja ohjeet	2
1 Yhteystietoja	2
2 Töissä noudatettavat asiakirjat	2
3 Ennen työn aloittamista	3
4 Tilapäiset liikennejärjestelyt	3
4.1 Vastuu liikennejärjestelyistä	3
4.2 Liikennejärjestelyt	3
4.3 Liikenteenohjauslaitteet	5
4.4 Pysäköiminen	5
5 Kunnossa- ja puhtaanapito	5
6 Lopputarkastus	5
7 Takuu-aika	5

OSA 2

Kaivutöissä noudatettavat määräykset ja ohjeet	6
1 Ennen työn aloittamista	6
2 Kaivutyöt	6
2.1 Kaivutöiden yleiset ohjeet	6
2.2 Kaivannon suojaus	6
2.3 Louhintatyöt	6
2.4 Kaivannon tiivistys ja täyttö	7
2.5 Rakennekerrosten kantavuus	7
2.6 Vanhan päällysteen leikkaukset	7
2.7 Tilapäinen päällyste	8
2.8 Päällysrakenne	8
2.9 Kiveykset	8
2.10 Reunatuet	8
2.11 Tasaisuus	9
2.12 Kansistot	9
2.13 Ajoratamerkinnot	9
3 Vihertyöt	10
3.1 Nurmikot	10
3.2 Pensaat	10
3.3 Puut	11
3.4 Vaurioiden korjaaminen ja korvaaminen	12

OSA 1

Yleiset määräykset ja ohjeet

1 Yhteystietoja

Kunta ei vastaa yhteystietojen puuttumisesta eikä oikeellisuudesta. Kunta päivittää tähän töissä tarvittavat yhteystiedot. Näitä ovat ainakin seuraavat:

Kunta:

- Ilmoituksen hyväksyjä
- Liikennevalot
- Katuvalot

Muita yhteystietoja:

- Hätäkeskus
- Liikennelaitos
- Johtotiedot
- Sähkölaitos
- Vesihuoltolaitos
- Maakaasu
- Kaukolämpö
- Teleyhtiöt

2 Töissä noudatettavat asiakirjat

Nämä määräykset ja ohjeet on laadittu noudatettavaksi kaikissa kunnan yleisillä alueilla tehtävissä töissä. Niiden tarkoituksena on pitää yleiset alueet mahdollisimman hyvin alkuperäistä vastaavassa kunnossa ja ohjata toimintaa niin, että töistä on mahdollisimman vähän haittaa liikenteelle ja ympäristölle. Periaatteena on, että yleisillä alueilla ei tehdä töitä ilman kunnan suostumusta, paitsi vikakorjaustilanteissa, ja kaikista maahan jäävistä rakenteista on oltava suunnitelma ja jälkimittaus.

Näiden määräysten antaminen perustuu lakiin kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (31.8.1978/669). Määräysten antamisesta säädetään lain 14a §:ssä.

Tämä ohje ja siinä viitatus julkaisut muodostavat kadulla tehtäville töille asetettavat vähimmäisvaatimukset, joita noudatetaan, ellei työtä varten laadituissa piirustuksissa, työkohtaisissa työselityksissä tai muissa kyseisen kohteen rakentamisasiakirjoissa ole esitetty tiukempia vaatimuksia.

Töissä noudatettavat asiakirjat:

- tämä ohje
- Kunnallisteknisten töiden yleinen työselostus KT 02; Suomen Kuntaliitto 2002
- Tilapäiset liikennejärjestelyt katualueella; Suomen kuntatekniikan yhdistys ry (SKTY) 1999, julkaisu 19/99
- Asfalttiurakan asiakirjat 2005; PANK ry, Suomen Kuntaliitto 2005
- Asfalttinormit 2000 + lisälehti 2003; PANK ry 2002
- Betoni- ja luonnonkivituotteet päällysrakenteena; Suomen kuntatekniikan yhdistys ry (SKTY) 1997, SKTY-julkaisu 14
- Viherrakentamisen työselitys VRT 01; Viherympäristöliitto ry 2001, julkaisu 23

3 Ennen työn aloittamista

Alkukatselmus tulisi järjestää ennen töiden aloittamista aina, kun on kyseessä suuri työ, työ tehdään merkittävällä paikalla tai työn tekijä ei ole ennen tehnyt vastaavia töitä kunnassa. Työstä vastaava tilaa alkukatselmuksen noin viikkoa ennen työn aloittamista ilmoituksen hyväksyjältä. Katselmuksessa työstä vastaavalla tulee olla mukana ilmoituksen hyväksymispäätös, johtotiedot ja suunnitelma työstä ja tilapäisistä liikennejärjestelyistä. Vesihuoltoliittymissä tarvitaan lisäksi vesihuoltolaitoksen lausunto kiinteistön liittämisestä vesihuoltolaitokseen sekä vesihuoltolaitokselta tilatun liitostyön ajankohta.

Katselmuksessa todetaan asfaltti- ja kivipäällysteiden laatu ja kunto sekä liikenteenohjauslaitteiden, ajoratamerkintöjen ja katukalusteiden sijainti ja kunto. Katselmuksessa todetaan myös puiden ja pensaiden sekä muiden istutusten laatu, kunto ja sijainti sekä niiden suojaustarve. Myös tilapäisten liikennejärjestelyjen toteuttaminen ja niiden esteettömyys käydään läpi katselmuksessa. Katselmuksesta on tehtävä pöytäkirja.

Katualueella työskentelevillä tulee olla riittävät tiedot työturvallisuuden vaikuttavista asioista, esimerkiksi suoritettu katuturva-/tieturvakoulutus.

Työstä vastaavan on huolehdittava, että töiden vaikutuspiirissä oleville kiinteistöille ilmoitetaan melu- ja liikennehäiriöistä. Työstä vastaava voi antaa tehtävän työmaasta vastaavalle (urakoitsijalle).

Työalue ja kaikki siihen liittyvät toiminnot on rajattava mahdollisimman pienelle alueelle, jotta liikenteelle aiheutettu haitta jää mahdollisimman vähäiseksi.

Työstä vastaavan on huolehdittava, että työmaalla on taulu, josta ilmenee työn suorittaja ja työstä vastaavan yhteystiedot. Suositeltavaa on myös ilmoittaa työn tarkoitus ja kestoaika.

Yleisille alueille työalueen ulkopuolelle ei ilman kunnan valvojan lupaa saa varastoida mitään.

4 Tilapäiset liikennejärjestelyt

4.1 Vastuu liikennejärjestelyistä

Työn aikana on noudatettava kunnan suostumuksessa hyväksyttyä liikennejärjestelysuunnitelmaa.

Vastuu tilapäisen liikennejärjestelyn toteuttamisesta ja ylläpidosta kuuluu työstä vastaavalle huolimatta siitä kuka liikennejärjestelyn käytännössä toteuttaa. Työstä vastaavan tulee nimetä vastuuhenkilö, jonka tulee olla perehtynyt liikenteenohjaus- ja varoituslaitteiden käyttöön. Vastuuhenkilön tulee valvoa rakennustyön liikennejärjestelyjä ja huolehtia siitä, että järjestelyt ovat joka hetki ajan tasalla ja että ne palautetaan ennalleen työn päätyttyä. Hänen tehtävänä on myös vastata liikennemerkkien ja liikenteenohjauslaitteiden kunnosta työajan ulkopuolella (esim. viikonloppuisin).

Mikäli liikenne joudutaan katkaisemaan, on työstä ilmoitettava myös hätäkeskukselle.

Kunnan liikennejärjestelyistä antamia ohjeita on noudatettava. Jos ohjeita ei noudateta, on lupaviranomaisella tarvittaessa oikeus tehdä tai teettää liikennejärjestelyt tai poistaa tarpeettomat järjestelyt työn suorittajan kustannuksella.

4.2 Liikennejärjestelyt

Työstä vastaava vastaa siitä, että katu on varustettu säännösten mukaisin liikennemerkein ja että kadun liikenneturvallisuus ja liikenteen sujuvuus säilyvät tehtävistä töistä huolimatta.

Työmaajärjestelyt on tehtävä siten, että niiden aiheuttama haitta liikenteelle on mahdollisimman vähäinen. Järjestelyissä tulee ottaa huomioon kaikki liikennemuodot. Erityisesti on huolehdittava joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn turvallisista, esteettömistä

ja sujuvista yhteyksistä. Myös liikkumisesteisten ja näkövammaisten on pysyttävä käyttämään jalankulkuväyliä turvallisesti. Liikennejärjestelyjen on toimittava myös pimeällä ja eri keliolosuhteissa.

Esteettömät jalankulun ja pyöräilyn liikennejärjestelyt

Kulkuväylän leveyden tulee olla vähintään 1,5 metriä ja suositeltava minimileveys on 1,8 metriä. Vapaan korkeuden tulee olla vähintään 2,2 metriä. Jos kaitein rajattu kulkuväylä on pitkä (noin 15 metriä), tulee sille järjestää leveämpi kohtaamispaikka.

Kulkupinta ei saa olla vaurioitunut eikä siihen saa muodostua kuoppia. Pinnan tulee olla tasainen, suurin sallittu poikkeama on 20 millimetriä. Sivukaltevuus saa olla korkeintaan 2 % ja pituuskaltevuus korkeintaan 8 %. Kulkupinnan tulee olla kova ja se ei saa olla sateellakaan liukas.

Luiskan ja kaivantosillan minimileveys on 1,2 metriä, mikä mahdollistaa kävelyn opaskoiran tai avustaja kanssa. Luiskan leveyden tulee kuitenkin olla sama kuin siihen liittyvän kulkuväylän leveys, jotta harhaan astumisen vaaraa ei ole. Luiskan pituuskaltevuus saa olla korkeintaan 8 % ja sivukaltevuus korkeintaan 2 %. Pitkässä luiskassa tulee olla lepotasanteita kuuden metrin välein. Lepotasanteen tulee olla vähintään kaksi metriä pitkä ja sen pituus- ja sivukaltevuus saa olla 2 %. Kevyen liikenteen luiskan tulee olla riittävän kantava, jotta se kestää painavankin sähköpyörätuolin. Riittävä kantavuus on 250 kilogrammaa. Luiska ei saa olla kaareva ja käännosten tulee tapahtua välitasanteilla, sillä pyörätuolin kääntäminen kaltevuuden ollessa yli kaksi prosenttiyksikköä on erittäin hankalaa. Jos luiska ei rajoitu kiinteään seinään, tulee siinä olla vähintään 50 millimetrin korkuinen suojarenuus, jotta pyörätuolin tai lastenvaunujen pyörä ei luiskahda reunan yli. Luiskan kynnyks saa olla korkeintaan 20 millimetriä. Luiskassa tulee olla karhea pintamateriaali esimerkiksi vanerisen luiskan päälle kiinnitetty teräsverkko.

Käsijohteen tulee olla 0,9 metrin korkeudella. Johteen tulee olla yhtenäinen, jotta sitä on helppo seurata, ja sen tulee jatkua yli 0,3 metriä luiskan molempien päiden. Johteen tulee sijaita vähintään 45 millimetrin päässä seinästä ja sen tulee olla läpimitaltaan 30–40 millimetriä, jotta siitä saa tukevan otteen. Käsi johde tulee kiinnittää alhaalta, jotta siinä voi vapaasti liu'uttaa kättä.

Kaiteen korkeus määräytyy putoamiskorkeuden mukaan. Kaide tarvitaan aina, kun tasoero on yli 0,5 metriä. Kaiteen korkeuden tulee tällöin olla 0,9–1,1 metriä. Kaide tarvitaan tilanteesta riippuen myös matalampien tasoerojen yhteydessä, sillä näkövammaisen voi loukata itsensä pahasti kävellessään alas pienestäkin tasoerosta. Kaiteessa tulee olla myös alapiena korkeintaan 0,1 metrin korkeudella maan pinnasta. Suojaava osuus kaiteeseen tarvitaan, jos tasoero on yli 0,7 metriä. Suojaavan osuuden tarkoituksena on estää kaiteen läpi putoaminen, ja se voidaan tehdä muun muassa vanerista tai teräsverkosta. Kaiteessa tai johteessa ei saa olla teräviä kulmia eikä muutoin törmäysvaaraa tai esimerkiksi vaatteiden tarttumista aiheuttavia osia.

Suojalaitteet tulee pystyttää heti, kun työmaa-alueelle tuodaan ensimmäiset materiaalit tai koneet. Suojalaitteiden ja liikennejärjestelyjen tulee olla jatkuvasti ajan tasalla ja seurata muutoksia työmaan eri vaiheissa. Myös purkuvaiheessa suojauksen tulee säilyä turvallisena ja esteettömänä.

Suojalaitteiden tulee olla hyvin ohjaavia, jotta jalankulkija tietää, missä hänen tulee kulkea. Suojalaitteiden tulee ohjata selkeästi pois päin ajoradalta ja jatkua riittävän pitkälle ohi työmaa-alueen. Työmaa tulee suojata aina yhtä huolellisesti riippumatta sen koosta, kestosta tai sijainnista.

Sulkupuomissa tulee aina olla myös alapiena, jotta näkövammaisen voi seurata sitä kepillä. Alapiena estää myös pyörätuolin tai lastenvaunujen pyörän luiskahtamista puomin taakse. Alapienan tulee sijaita 0,1 metrin korkeudella maan pinnasta. Yläpienan korkeus maanpinnasta tulee olla 0,9 metriä. Puomit on asennettava työmaan ympärille aukottomasti, jotta putoamis- tai työmaalle eksymisvaaraa ei ole.

Sulkuverkko tulee kiinnittää siten, että se toimii samalla ohjaavana elementtinä, eikä törmäys- tai kompastumisvaaraa ole. Suojaverkko tulee kiinnittää mieluummin yhtenäiseen palkkiin kuin erillisiin betonipainoihin. Betonipainot ulkonevat suojaverkosta usein jalankulkuväylän puolelle aiheuttaen kompastumisvaaran.

Opasteen tulee olla selkeä ja siinä olevan tekstin tulee sijaita 1,4–1,6 metrin korkeudella maanpinnasta, jolloin se on seisovan henkilön silmien korkeudella. Tekstin kirjainsinkoon tulee olla vähintään 25–40 millimetriä, jos on pääsy opasteen viereen. Jos lukeminen tapahtuu 1–3 metrin päästä, tulee kirjainsinkoon olla vähintään 70–100 millimetriä. Tekstin ja pohjan välillä tulee olla riittävä kontrasti, esimerkiksi musta teksti valkoisella pohjalla tai valkoinen sinisellä. Työmaan viereen sijoitettavat opasteet ja muut liikennemerkit tulee asentaa siten, että ne eivät aiheuta näkemäestettä tai törmäysvaaraa. Kulkuväylän yläpuolelle asennettavan opasteen alareunan korkeus maan pinnasta tulee olla 2,2–2,4 metriä.

4.3 Liikenteenohjauslaitteet

Alueella ennestään olevien liikennemerkkien ja muiden liikenteenohjauslaitteiden havaittavuutta ei saa estää eikä liikenteenohjauslaitteita saa luvatta poistaa. Tarvittaessa em. laitteet siirretään paremmin havaittavaan paikkaan tilapäisten liikennejärjestelyjen päätöksen mukaisesti.

Työstä johtuneet vaurioituneet liikennemerkit uusitaan työstä vastaavan kustannuksella.

Jos työmaalle ajo vaatii opastamista, on opasteiden oltava ohjeiden mukaisia ja niiden sijoittelussa on noudatettava annettuja ohjeita.

4.4 Pysäköiminen

Ajoneuvojen pysäköinti työalueen sisäpuolella ilman lupaa on kielletty.

Työkoneiden säilyttäminen työalueen ulkopuolella esim. leveällä jalkakäytävällä on kielletty.

5 Kunnossa- ja puhtaanapito

Mikäli työ estää normaalin koneellisen talvikunnossa- ja puhtaanapidon, on työstä vastaavan huolehdittava työalueeseen liittyvän kadun talvikunnossa- ja puhtaanapidosta, siten kun laissa kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta säädetään.

Työmaa-alue on pidettävän puhtaana työn aikana sekä saatettava työtä edeltäneeseen kuntoon.

Loppusiivous on tehtävä ennen väliaikaisten liikennejärjestelyjen poistamista.

6 Lopputarkastus

Työaika päättyy, kun suostumuksen antaja on hyväksynyt työn ja vastaanottotarkastuspöytäkirja on allekirjoitettu. Ennen työn hyväksymistä jälkimittausten tulee olla tehty, työalueen on oltava liikennöitävässä kunnossa, mahdollisessa kaivannossa tulee olla väliaikainen päällyste ja työalueen tulee olla siistitty. Loppukatselmuksen pyytäminen on työstä vastaavan vastuulla.

7 Takuu-aika

Takuu-aika on kaksi vuotta. Takuu-aika alkaa siitä kun lopullinen päällyste on hyväksytty. Takuuajan päättymispäivämäärä on vuosittain 30.9.

OSA 2

Kaivutöissä noudatettavat määräykset ja ohjeet

1 Ennen työn aloittamista

Ennen kaivutöiden aloittamista ilmoituksen tekijän on selvitettävä kaapeleiden ja muiden maanalaisten laitteiden ja rakenteiden sijainti johtoyhtiöistä. Työskenneltäessä lähellä ilmajohtoja tai tehtäessä ilmajohtojen muutoksia ja siirtoja on otettava yhteys ko. johtoyhtiöön.

2 Kaivutyöt

2.1 Kaivutöiden yleiset ohjeet

Kaivaminen ja etenkin siihen liittyvät toiminnot on rajoitettava mahdollisimman pienelle alueelle, jotta liikenteelle aiheutettu haitta jää mahdollisimman vähäiseksi.

Ilmoitusta hyväksyessään kunta voi edellyttää vilkasliikenteisillä katuosuuksilla kaivutyöt suoritettavaksi hiljaisen liikenteen aikana.

Kaivumaita ei saa varastoida yleisille alueille työalueen ulkopuolelle.

Käyttökelpoisten massojen varastointi kaivannon viereen on sallittua vain, jos kaivanto voidaan peittää heti kaivutyön jälkeen ja kanava ei jää avonaiseksi yön yli. Maamassoja voidaan varastoida työalueella vain kaivannon päivittäisessä täytössä tarvittava määrä.

Muissa tapauksissa massojen varastointi työalueella on kielletty.

Rakennetun kadun poikittaiset kaapeli- ja johtoalitukset tehdään ensisijaisesti tunkkaamalla tai muulla no dig -menetelmällä.

Keskeneräisillä kaduilla on kaivusvyvyksissä huomioitava kadun lopullinen korkeus-taso.

Valumavesien ja kaivannosta pois pumpattavien vesien poisjohtaminen ei saa haitata liikennettä. Veden johtamisesta viemäriin on sovittava viemäriverkoston omistajan kanssa.

Työalueen ympäristö on pidettävä siistinä ja kaivumaiden, roskien yms. materiaalien kulkeutuminen ympäristöön on estettävä.

2.2 Kaivannon suojaus

Työalue on eristettävä suoja-aidoilla, sulkupuomeilla ja -pylväillä Tilapäiset liikennejärjestelyt katualueella -ohjeen mukaisesti. Kaivantojen suoja-aidat (verkko- tai levyaita) tulee varustaa heijastavalla materiaalilla ja niiden vähimmäiskorkeus on 110 cm. Sulkuköyttä ja muovinauhoja voidaan käyttää ainoastaan liikenteen optiseen ohjaukseen, ei kaivannon suojaukseen. Liikenteen ja kaivannon välisten suojalaitteiden on oltava nojaamisen kestäviä. Ohjeen osassa 1, kohdassa 4.2 on esitetty suojausten esteettömyysvaatimukset.

Työstä vastaava vastaa kadun liikenneturvallisuudesta ja liikenteen tyydyttävästä sujuvuudesta. Työstä vastaava on vastuussa siitä, että kaivannon suojaukset ovat kunnossa kaikkina aikoina, myös työajan ulkopuolella.

2.3 Louhintatyöt

Louhinta on erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä. Työssä on tarkoin noudatettava louhintatöitä koskevia turvallisuusmääräyksiä sekä hankittava tarvittavat luvat. Ennen työhön ryhtymistä työstä on ilmoitettava poliisille ja tehtävä kunnan ympäristösuojeluviranomaisille ilmoitus häiritsevistä toiminnoista (meluilmoitus).

Panostajalla tulee olla tehtävän edellyttämä lupakirja. Lisäksi työhön on asetettava räjäytystyön johtaja, mikäli ei ole kyse vain vähäisestä louhintatyöstä. Räjäytystä varten tulee laatia kirjallinen räjäytysuunnitelma. Räjäytystarvikkeita on jatkuvasti vartioitava ja niiden työmaasäilytystä koskevia määräyksiä on noudatettava.

Mikäli räjäytyspaikan läheisyydessä on rakennuksia, joihin räjäytystärinät saattavat aiheuttaa halkeamia, on niissä syytä suorittaa ennakkokatselmus ja työn päätyttyä loppukatselmus, jossa todetaan mahdollinen vahinkojen syntyminen.

2.4 Kaivannon tiivistys ja täyttö

Uusien tai siirrettyjen johtojen sijainnin kartoitus on tehtävä ennen kaivannon peittämistä.

Rakennekerrokset tehdään hyväksytyjen kadun rakennesuunnitelmien mukaisesti. Rakennekerrosten kokonaispaksuus on aina entisen rakenteen mukainen.

Kaivannon täyttö on tapahduttava kadun rakennekerroksia sekoittamatta. Kaivanto täytetään ja tiivistetään Kunnallisteknisten töiden yleisen työselityksen KT 02 mukaisesti.

Jakava kerros tehdään kalliomurskeesta, murskesorasta tai sorasta ja suodatinkerros suodatinhiekestä. Jakavassa ja suodatinkerroksessa saa käyttää kaivettuja kadun rakennekerroksia, elleivät ne ole sekoittuneet.

Kantavassa kerroksessa ei saa käyttää kaivumaita. Asfalttikerrosten alapuoliset kerrokset sekä päällystys tehdään katusuunnitelmien mukaisesti.

Viheralueilla katso osa 2, kohta 3 ”vihertyöt”.

Kiviainesten seulontatulokset on pyydettyä toimittava kunnan valvojalle.

Lämmöneristeiden käyttö katurakenteessa sallitaan vain poikkeustapauksissa kunnan valvojan luvalla.

Epäselvissä tilanteissa kunnan valvoja antaa täydentäviä ohjeita.

2.5 Rakennekerrosten kantavuus

Päällysteen alapuolisten (sitomattomien) kerrosten on ennen lopullista päällystystä täytettävä Kunnallisteknisten töiden yleinen työselitys 02:n mukaiset kantavuusvaatimukset.

Työstä vastaavan suorittaman valvonnan lisäksi kunnalla on oikeus suorittaa kohteessa kantavuusmittauksia.

2.6 Vanhan päällysteen leikkaukset

Päällystystyön yhteydessä asfalttipäällysteen reunat leikataan suoriksi ajoradoilla vähintään 0,5 m ja muilla alueilla vähintään 0,2 m kaivannon kantavan reunan yli. Ajoradoilla, joilla on kaksi tai useampia sidottuja kerroksia voidaan käyttää vaihtoehtoista menetelmää, jossa vanha päällyste leikataan vähintään 0,2 m kantavan reunan yli. Kaivantoa päällystettäessä jätetään kulutuskerrosvaraksi 4 cm ja ainakin liikennettä vasten oleva sauma viistetään niin, ettei mitään äkillistä iskua synny ajettaessa sauman yli. Ennen kulutuskerroksen tekoa, jyrksitään edellä mainittu tilapäinen viiste pois ja vanhaa päällystettä vähintään 0,5 m yli alempien kerrosten sauman.

Mikäli kaivannon reuna on sortunut aiheuttaen ryöstöjä, leikataan asfaltin reuna edellä kuvatulla tavalla suoraksi vähintään 0,5 m ryöstöä pitemmältä matkalta. Jos peräkäisten ryöstöjen etäisyys toisistaan on alle 3 m, leikataan näiden väli samalle leveydelle.

Kaikkien saumojen, myös työsaumojen, tulee olla suoria ja kadun suuntaisia tai kohtisuoraan kulkusuuntaan nähden.

Jalkakäytävät, erilliset kevyen liikenteen väylät ja suojatiekorokkeet on aina päällystettävä koko leveydeltään samalla materiaalilla kuin ympäröivä päällyste on.

Ajoradoilla päällystystyö on suoritettava siten, että päällysteeseen jää vain yksi pituussuuntainen sauma, jonka etäisyys on vähintään 1 m ajoradan reunasta tai aiemmin tehdystä saumasta. Kadunsuuntaiset saumat eivät saa sijoittua ajourien kohdalle. Kapein päällystettävän alueen leveys on 1 m.

Mikäli päällysteen reunan leikkauksen jälkeen kaivannon viereen jää alle 6 m²:n suuruisia erillisiä saarekkeitä vanhaa päällystettä, on nämä alueet päällystettävä uudelleen kaivannon päällystysten yhteydessä.

Leikattu reuna on käsiteltävä koko pituudelta liima-aineella. Jyräasfaltin saumat käsi-

tellään päällystämisen jälkeen päältäpäin noin 20 cm:n leveydeltä liima-aineella ja kuivalla kivituhkalla tai hiekalla.

Ajoradoilla ja kevyen liikenteen väylillä päällysteen pohjatyöt on suoritettava siten, ettei leikattu teräväreunainen asfalttisauma aiheuta liikenteelle häiriötä tai vaaraa. Päällystystyöt on suoritettava välittömästi pohjatöiden jälkeen. Kulutuskerros on tehtävä pääväylillä ja kokoojakaduilla 2 työpäivän ja muilla alueilla 1 viikon kuluessa sidotun kantavan kerroksen tekemisen jälkeen. Terävät asfalttireunat on kulkusuunnassa viistettävä esim. kylmällä paikkausmassalla kaltevuuteen 1:5.

Jos viherkaistalle kaivettu kaivanto ulottuu aivan päällysteen reunaan, on päällystettävä uusittava 1 m leveydeltä. Jotta päällystettä ei tarvitse uusida, on kaivannon reunasta asfaltin reunaan jäätävä vähintään 0,2 m leveä koskematon nurmikaista.

Epäselvissä tapauksissa kunnan valvoja antaa lisäohjeita.

2.7 Tilapäinen päällyste

Kaivanto on täyttötöön jälkeen päällystettävä tilapäisellä päällysteellä. Päällystetyillä alueilla tilapäisessä päällysteessä käytetään sidottua paikkausmassaa tai muilla alueilla ympäristöä vastaavaa materiaalia. Tilapäinen paikkausmassa ei saa olla tahraavaa. Muilla alueilla käytetään kivituhkaa tai hienoa murskettä tiivistettynä.

Kaivannon väliaikaisen ja lopullisen päällysteen tulee olla vanhan päällysteen tasossa.

Työstä vastaavan on huolehdittava siitä, että tilapäinen päällyste pysyy liikennettä tyydyttävässä kunnossa ja tasaisena.

2.8 Päällysrakenne

Päällystyskerrokset tehdään hyväksytyjen kadun rakennesuunnitelmien mukaisesti ja niiden oltava samat kuin muuallakin kadussa. Epäselvissä tilanteissa kunnan valvoja antaa täydentäviä ohjeita.

2.9 Kiveykset

Ennen kiveyksen korjaustyöhön ryhtymistä, on ympäröivää kiveystä purettava vähintään osan 2, kohdan 2.5 ”Vanhan päällysteen leikkaukset” mukaisesti siten, että kaivannon korjattu pinta liittyy saumattomasti vanhaan ympäröivään päällysteeseen.

Betoni- ja luonnonkivipäällysteet on korjattava laadultaan (väri, muoto, materiaali ja kuvio) samoilla tuotteilla, kuin mitä aiempi päällyste oli. Puretut materiaalit on käytettävä uudelleen, mikäli ne eivät ole vaurioituneita tai kuluneita (ajoradat).

2.10 Reunatuot

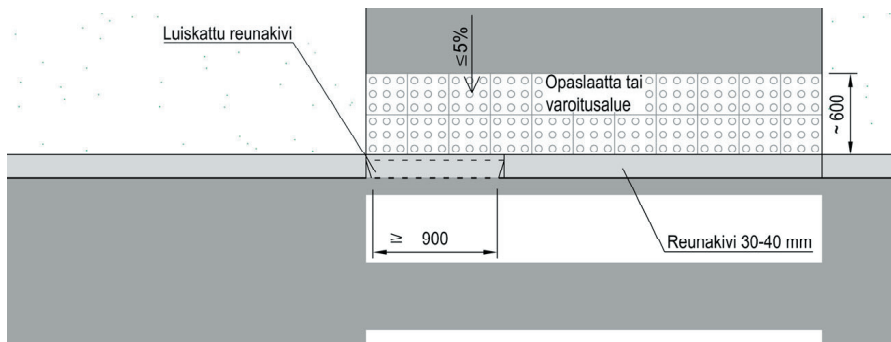
Kaivutyön yhteydessä liikkuneet reunatuot on palautettava kadun korkeuden mukaiseen asemaan. Mikäli reunatukien asemasta on epäselvyyttä (sivusuunta tai korkeusasema), antaa kunnan valvoja korjausohjeet. Kaikissa tapauksissa on korjaustoimenpiteet suoritettava siten, että silmämääräisessä tarkastelussa linjaukset näyttävät luontevilta.

Jos reunatuki on kaivutyön yhteydessä katkennut, on työstä vastaavan korvattava se ehjällä reunatuella kustannuksellaan.

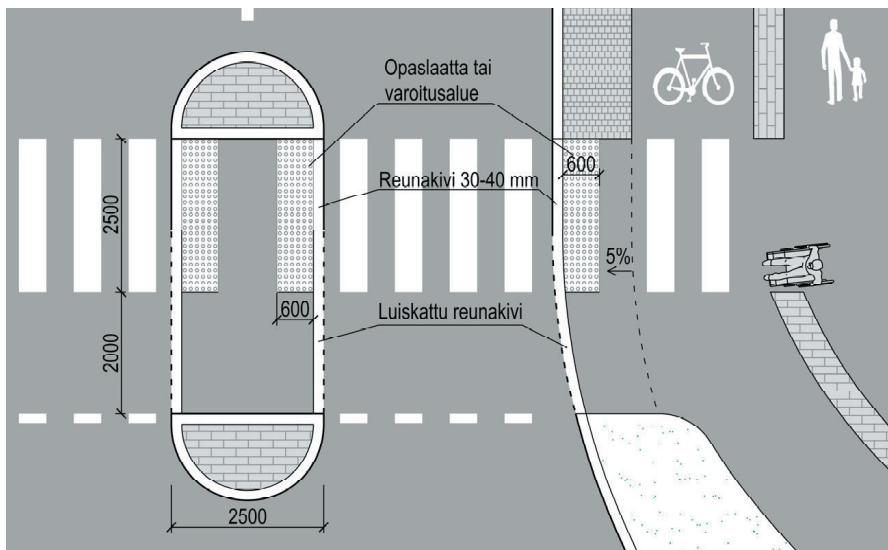
Upotettavassa reunatuessa tonttiliittymien kohdalla näkymä on 3cm ja liimattavassa reunatuessa 3cm pystyosa + 3 cm viiste = 6 cm.

Suojatien, jalankulkukorokkeen ja pyörätien kohdalla noudatetaan esteettömän ulkoympäristön suunnitteluun tarkoitettujen SuRaKu -korttien ohjeita. Suojateilla ja jalankulkukorokkeilla käytetään reunatukea, jossa on 30 mm pystysuora osuus ja sen jälkeen maksimissaan 5 % kaltevuus. Suojatien reunakivien korkeussuunnan poikkeamat saavat olla enintään ± 10 mm kuitenkin niin, että pystysuora reunakivi on vähintään 30 mm. Kaikissa suojateissa tulee tämän lisäksi olla pyörätuoleja ja rollaattoreita varten minimissään 900 mm levyinen alue, jossa reunatuen pystysuora osuus on 0 mm ja tuki on luiskattu 40 mm ajoradan tasosta 150 mm matkalla. Jalkakäytävän ja pyörätien maksimikaltevuus reuna-

tuen vieressä on 5 %. Erotelluilla jalankulku- ja pyöräteillä pyörätien kohdan reunatuki asennetaan kuten pyörätuolia ja rollaattoria varten tarkoitettu reunakivi ja tämän asennuksen mukainen reunakivi ulotetaan osin myös jalankulkuväylän puolelle.

Reunatuen asennus suojatien kohdalla. (Lähde: SuRaKu ohjekortti 1/7.)

Reunatuen asennus jalankulku- ja pyörätien kohdalla. (Lähde: SuRaKu ohjekortti 1/7.)

Upotettava reunatuki asennetaan maakostean betonin K10 # 0/8 mm. Reunatukilinjassa sallitaan vaakasuunnassa enintään 50 mm:n poikkeamat suunnitelmaan verrattuna, kuitenkin siten, että poikkeamat eivät ole silmämääräisessä tarkastelussa havaittavia.

Jos edeltävistä ohjeista poiketaan, antaa kunnan valvoja niistä ohjeita.

2.11 Tasaisuus

Tasaisuus tutkitaan kadun pituus- ja poikkisuunnassa 3 m:n oikolaudalla. Asfalttikulutuskerroksen suurin sallittu epätasaisuus sidotulla alustalla saa olla enintään 4 mm ja erityisliikennealueilla enintään 8 mm ja sitomattomilla alustoilla vastaavasti 6 mm ja 12 mm.

Lammikoitumista ei sallita.

2.12 Kansistot

Tarkastuskaivojen sekä sulkujen kansistojen yläpinnan tulee olla 0–5 mm ja sadevesikaivojen kansistojen yläpinnan 5– 0 mm kadun pintaa alempana.

2.13 Ajoratamerkinnot

Ajoratamerkinnot on tehtävä kunnallisteknisten töiden yleisen työselityksen (KT 02) ja Tiehallinnon ohjeen 2131906 mukaisesti.

Vaurioituneet merkinnot on korjattava mahdollisimman pian kaivannon lopullisesta päällystämistä.

3 Vihertyöt

3.1 Nurmikot

Rakennustyönäikainen suojaus

Säilytettävä nurmikko suojataan rakentamalla tukeva puuaita (korkeus 1,5 m) nurmikkoalueen ympärille, mikäli kunnan valvojan kanssa ei toisin sovita. Aitauksen sisäpuolella ei saa varastoida rakennustarpeita tms. eikä siellä saa liikkua työkoneilla tai ajoneuvoilla.

Vaurioiden korjaus

Rakennustöiden yhteydessä syntyneet vauriot korjataan paikkakylvöillä. Vauriokohtien maanpinta jyrksitään 15 cm:n syvyydeltä ja korjataan kylvönurmikon ohjeen mukaan.

Nurmikon teko ja alkuhoito

Kylvönurmikko:

Nurmikon alusrakennekerrokset tasataan ja niiden päälle levitetään kasvualustakerros. Kasvualustan paksuus tulee olla tiivistettynä vähintään 200 mm. Kasvualustana käytetään peruslannoitettua ja kalkittua multaseosta, joka täyttää viherrakentamisessa käytettävien kasvualustojen laatuvaatimukset (KT02).

Kasvualusta tasataan ja tiivistetään jyrämällä esimerkiksi verkkojyrällä, jonka paino on noin 80 kg. Nurmikonsiementä kylvetään 2-3 kg/aari. Kylvön jälkeen siemen mullaan haravoimalla kevyesti siemen noin sentin syvyyteen. Multauksen jälkeen kylvetty alue jyrätään vielä kertaalleen. Kylvetty alue aidataan niin, että estetään läpikulku ja talleaminen. Aitaus poistetaan vasta, kun nurmikko on kunnolla lähtenyt kasvuun.

Siirtonurmikko:

Keskeisillä alueilla nurmikon kunnostustyö edellytetään tehtävän siirtonurmella. Siirtonurmikkoa voidaan käyttää koko kasvukauden ajan. Käytetty siirtonurmikko tulee olla siirtonurmikoksi kasvatettua nurmikkoa. Siirtonurmikko pitää asentaa viimeistään kolmen päivän kuluttua nostosta. Siirtonurmirullat pitää kastella ja suojata auringon paah-teelta. Kasvualustana käytetään valmiiksi lannoitettua ja kalkittua multaa. Kasvualustan tulee olla tiivistetty ja tasattu ennen siirtonurmen asentamista. Siirtonurmikon asentamisen jälkeen nurmikko jyrätään kevyesti ja saumat tiivistetään. Siirtonurmikon kastelusta tulee huolehtia päivittäin kahden ensimmäisen viikon ajan.

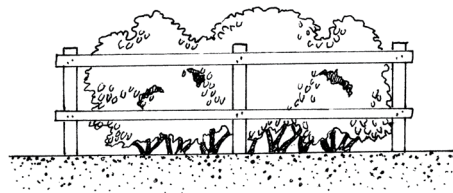
Nurmikkoalueiden tulee olla takuuajan jälkeen vihertyneitä, leikattuja ja viherpeittävydeltään yli 90 %.

Nurmikon hoitovastuu on kaivajalla luovutukseen asti.

3.2 Pensaat

Rakennustyönäikainen suojaus

Yksittäispensaat ja pensasryhmät suojataan yhtenäisellä ja tukevalla lauta-/lankkuaidalla (korkeus 1,5 m), ellei kunnan valvojan kanssa toisin sovita. Aitaus tulee tehdä siten, että pensaat sijaitsevat selkeästi aitauksen sisäpuolella.

Pensaan/pensaiden väliaikainen poisto

Pensaiden siirrosta on aina erikseen sovittava kunnan valvojan kanssa. Kasvukauden aikana pensaita siirrettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota kasteluun ja kosteuden ylläpitoon. Pensaat siirretään paakun kanssa. Ne siirretään varjoisalle paikalle ja niiden juuret

peitetään kostealla turve-multaseoksella. Juuret kastellaan hyvin ennen mullalla peittämistä. Pensaita pitää kastella siirreistutuksen ajan kerran viikossa. Siirron jälkeen urakoitsija leikkaa pensaista kuivat ja vioittuneet oksat pois.

Pensaiden uudelleen istutus

Pensaat istutetaan takaisin entisille etäisyyksille toisistaan ja entiseen syvyyteensä niin, että juuret peittyvät maan alle. Pensaita ei saa istuttaa liian syvään eli maanpinta tulee juuren kaulan tasolle. Kasvualusta tiivistetään pensaaseen ympäriltä kevyesti polkien. Istutuksen jälkeen pensaat kastellaan hyvin (n. 10 l vettä/pensas). Istutusalueelle asennetaan 7 – 10 cm:n kuorikate tai kohteesta riippuen muu kate riippumatta siitä onko alueella aiemmin ollut katetta.

3.3 Puut

Puun poisto tai siirto

Puun kaataminen tai siirtäminen on ehdottomasti kielletty! Mikäli työ vaatii puun poistoa, on se mainittava ilmoitusta tehtäessä tai otettava välittömästi yhteyttä kunnan valvojaan. Huomioitava on myös luonnonpuut, jotka jäävät vaarallisen lähelle kaivannon reunaa tai jos kaivetaan olemassa olevan metsän reunassa.

Rakennustyönaikainen suojaus

Yksittäiset puut

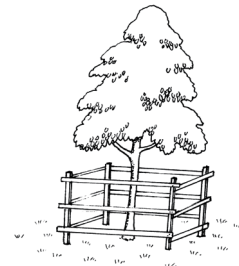
Latvus:

Oksia ei saa poistaa, katkoa tai sitoa kiinni. Mikäli latvuksen alla ei ole riittävästi liikkumatilaa koneille tms., on otettava yhteyttä kunnan valvojaan.

Runko:

Rungon suojaustavasta päätetään ilmoituksen hyväksymisen yhteydessä. Puun runko voidaan suojata kahdella tavalla:

Tapa 1. Rakennetaan tukeva lauta-aita puun ympärille latvuksen reunoihin asti.

Tapa 2. Suojataan puun runko yhtenäisellä laudoituksella. Laudoitusta ulotetaan puun alimpiin oksiin saakka, enintään 4 metrin korkeuteen. Laudat tulevat sitoa yhteen esim. rautalangalla 4–5 kohdasta. Puun ja laudoituksen väliin asennetaan pehmuste.

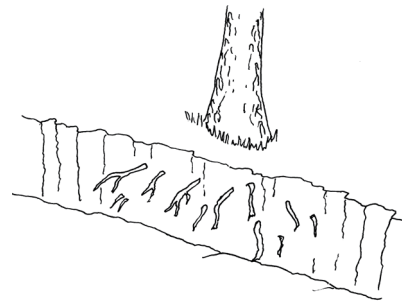
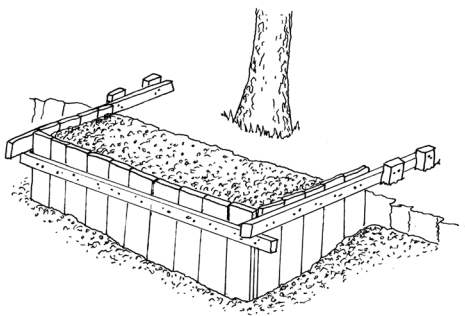
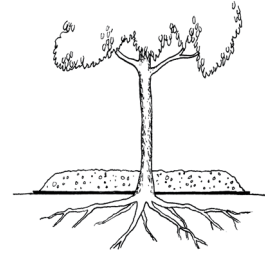

Juuristo:

Kaivutöitä ei saa tehdä latvuksen laajuisella alueella ilman kunnan valvojan lupaa. Jos kaivutöitä joudutaan tekemään tätä lähempänä, asiasta on sovittava kunnan valvojan kanssa.

Jos rakennustöiden yhteydessä joudutaan liikkumaan puun juuristoalueella, pitää juuristo suojata rakentamalla juuristoalueelle kantava suojakerros (juuristoalue = 1,5-3 x latvuksen laajuus). Olemassa olevan maan päälle levitetään eriste- tai vahvistekerros (esim. suodatinkangas). Eristekerroksen päälle tehdään kerros sorasta tai sepelistä (raekoko Ø0-64 mm). Kerroksen paksuuden tulee olla vähintään 250 mm. Suojauksen poistaminen ei saa aiheuttaa vaurioita puun juurille tai rungolle.

Mikäli suuria (halkaisija > 4 cm) juuria paljastuu kaivussa, kaivannon reunat on puun kohdalla tuettava ja puun juuret suojattava peittämällä ne kostealla turpeella.

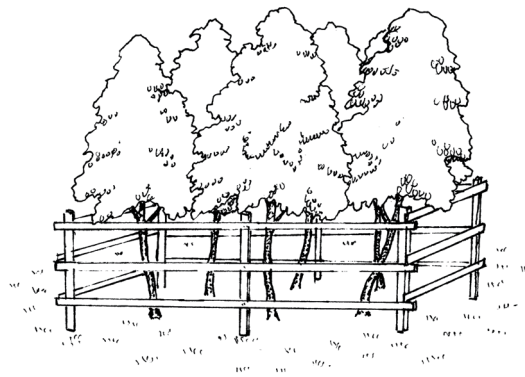

Talvella paljastuneet juuret suojataan välittömästi peittämällä ne säkkikankaalla tai turpeella. Kesällä juuret on heti suojattava auringolta ja kuivuudelta ja ne on kasteltava heti, mikäli ne ovat päässeet kuivumaan.

Vaurioituneet juuret tulee leikata terveeseen puuhun asti kohtisuoraan juureen nähdessä ennen lopullista kaivannon täyttämistä.

Puuryhmät

Puuryhmät suojataan tukevalla lauta- / lankkuaidalla. Aidauksen korkeuden tulee olla 1,5 metriä ja sen tulee ulottua latvuksen ulkoreunaan asti. Aidatulla alueella ei saa varastoida rakennustarpeita, polttoaineita tms. Työkoneiden tai ajoneuvojen liikkuminen suojatulla alueella ei ole sallittua.

3.4 Vaurioiden korjaaminen ja korvaaminen

Pensaat

Urakoitsija poistaa rakennustöiden yhteydessä vaurioituneet ja kuolleet versot leikkaamalla tai sahaamalla. Mikäli pensas on pahoin vaurioitunut, se uusitaan kunnan valvojan laatuohjeiden mukaisesti.

Istutusalueet

Vaurioituneet nurmikot tulee korjata kunnan valvojan laatuohjeiden mukaisesti.

Vaurioituneet kukkaistutukset tulee uusida kunnan valvojan laatuohjeiden mukaisesti.

Puut

Työstä vastaava on velvollinen ilmoittamaan syntyneistä vaurioista välittömästi kunnan valvojalle. Erityisesti on huomioitava puun ympäristön muutokset, joista voi johtua esim. puun kaatumisvaara.

Korvaushinnat

Kasvi- ja puuvaurioiden korvaushinnat arvioidaan toteutuneiden materiaali-, työ- ja hoitokustannusten perusteella. Viherympäristöliiton ohjeet kasvillisuuden arvon määrittelymiseksi ovat uusiutumassa vuoden 2007 alussa, minkä jälkeen korvaushinnat lasketaan uuden ohjeen perusteella.

Kuollut tai pahoin vaurioitunut puu korvataan pääasiassa samankokoisella puulla. Esim. suuren puun uusiminen maksaa noin 10 000 €. Kunnan valvoja arvioi, joudutaanko puu uusimaan.

Liite 3. Ohje ilmoituksen tekemiseen

Ohje kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtävien töiden tekemiseen tarvittavien ilmoitusten, sopimusten ja päätösten hakijalle

Kaduilla ja muilla yleisillä alueilla ei saa tehdä töitä ilman kunnan suostumusta. Tässä ohjeessa kerrotaan minkälainen ilmoitus tai sopimus erilaisissa töissä tarvitaan ja miten ilmoitus tulee tehdä. Poikkeuksena ovat merkittävän vahingon estämiseksi tehtävät korjaukset, joista tehdään ilmoitus jälkikäteen.

Lomakkeet

Kunnalla on käytössä seuraavat lomakkeet:

- Sijoittamissopimuksen hakeminen,
- Kadun tai muun yleisen alueen vuokraaminen,
- Kadulla tehtävistä töistä ilmoittaminen ja tilapäisten liikennejärjestelyjen päätöksen hakeminen (samassa lomakkeessa).

Lomakkeissa on lueteltu ne liitteet, jotka hakiessa tarvitaan.

Sijoittamissopimus

Pysyvän johdon, kaapelin tai muun laitteen sijoittaminen katu- tai muulle yleiselle alueelle tai sen ylä- tai alapuolelle edellyttää sopimusta kunnan kanssa. Sopimus tulee tehdä hyvissä ajoin ennen aiottua työn aloittamista ja jäljennös sopimuksesta tulee liittää kadulla tehtävistä töistä tehtävään ilmoitukseen.

Suunnitelmakartan pohjana on oltava ajantasainen kunnan pohjakartta. Kartasta on selkeästi käytävä ilmi, mitä rakennetaan ja mihin rakennetaan. Sijoittamissuunnitelman hakijan tehtäviin kuuluu johdon, laitteen tai rakenteen sijoittamisaikaa liittyvä selvitystyö mm. maanomistus, kaavatilanne, johtotietojen selvittäminen.

Ilmoitus kadulla tehtävästä työstä

Työstä vastaavan on tehtävä kadulla tai muulla yleisellä alueella tehtävästä työstä ilmoitus kunnalle (kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapitolaki 14a §). Työstä vastaavalla tarkoitetaan sitä, jonka lukuun työtä tehdään. Työstä vastaava voi antaa ilmoituksen tekemisen käyttämänsä urakoitsijan tehtäväksi (valtakirja), mikä ei kuitenkaan siirrä laissa tarkoitettuja vastuita.

Kaduilla töitä tekevän (urakoitsijan) on huolehdittava siitä, että töiden tekemiseen on asianmukainen toimeksianto.

Ilmoituksen alaisia töitä ovat kaikki kadulla tapahtuvat työt. Näitä ovat mm.

- kaivutyöt,
- kiinteistön rakentamis- ja korjaamistyöt, joiden suorittamiseksi rajataan osa kadusta tai yleisestä alueesta työmaaksi,
- kiinteistöjen vesijohto-, sähkö-, kaukolämpö- ja viemäriiliitynnät,
- kadulle pystytettävät rakennustelineet,
- kadulta tapahtuvat nostot,
- kuormalavojen säilyttäminen kadulla,
- työmaakoppien säilyttäminen kadulla,
- kattolumien pudottaminen kadulle.

Kunta pyrkii käsittelemään ilmoituksen mahdollisimman nopeasti, mutta viimeistään 21 vuorokauden kuluessa. Työ voidaan aloittaa heti, kun kunta on antanut suostumuksen työn aloittamiseen. Jos kunta ei ole käsitellyt ilmoitusta 21 vuorokauden kuluessa, työ

voidaan kuitenkin aloittaa määräajan kuluttua umpeen. Vuoto- yms. töistä, jotka tehdään rikkoontuneen johdon, laitteen tai rakenteen aiheuttamien merkittävien vahinkojen estämiseksi, on ilmoitus tehtävä viimeistään aloitusta seuraavana työpäivänä.

Ilmoitusvelvollisuuden tahallinen tai huolimattomuudesta johtuva laiminlyönti on rangaistusuhan alainen teko, josta työstä vastaava voidaan tuomita sakkoon.

Tehtävään ilmoitukseen tulee liittää selvitys, jossa osoitetaan

- alueen työnaikainen käyttö,
- työn kesto,
- työnaikaiset liikennejärjestelyt,
- työmaasta vastaava henkilö ja hänen ammattipätevyytensä,
- laitteiden ja rakenteiden sijoittaminen sekä
- sijoittamissopimus tai -lupa.

Kaivualueella kulkevat johdot ja laitteet on paikallistettava ennen ilmoituksen tekemistä.

Katualueella kaivaminen on rajoitettava mahdollisimman pienelle alueelle, jotta liikenteelle aiheutuva haitta pysyy vähäisenä.

Tilapäisten liikennejärjestelyjen päätös

Päätöksen tilapäisten liikennejärjestelyjen suorittamiseksi antaa tieliikennelain ja asetuksen perusteella kunta.

Tilapäisten liikennejärjestelyjen päätös tarvitaan aina kadulla tehtävien töiden yhteydessä. Tällöin päätöstä haetaan samanaikaisesti ja samalla lomakkeella kuin ilmoitus kadulla tehtävästä työstä annetaan. Muita tilanteita, joissa tilapäisten liikennejärjestelyjen päätös tarvitaan, ovat erilaiset katutapahtumat (esim. konsertit, paraatit, yleisötilaisuudet ja urheilutapahtumat), elokuvien ja mainosten filmaamiset ja erikoiskuljetukset.

Hakemukseen on liitettävä vaadittaessa tilapäisten liikennejärjestelyjen suunnitelma-piirustus mittakaavassa 1:500, 1:1000 tai 1:2000. Jos työ toteutetaan useassa vaiheessa, on jokaisesta vaiheesta oltava oma suunnitelmansa. Yksinkertaisissa perustapauksissa voidaan toimia julkaisun ”Tilapäiset liikennejärjestelyt katualueella” tyyppiratkaisujen tai tyyppi-piirustusten mukaisesti. Kaivantojen suojaustapa on käytävä ilmi liikennejärjestelysuunnitelmasta.

Kadun tai muun yleisen alueen vuokrasopimus

Kadun tai muun yleisen alueen vuokrasopimuksen piiriin kuuluvat kadulla järjestettävät tapahtumat tai muut vastaavat. Lisäksi katualueelle ulottuvista talonrakennustyömaista voidaan tehdä yleisen alueen vuokrasopimus. Yleisen alueen vuokrasopimuksen piiriin kuuluvia toimintoja voivat siis olla esimerkiksi

- talonrakennustyömaiden rakennustelineet, nosturit ja työmaakopit,
- suuret yleisötapahtumat,
- paraatit ja marssit,
- urheilutapahtumat,
- mainosten asettaminen,
- terassien pitäminen.

Tapahtuma voi olla myös kaupallinen. Usein kadun tai muun yleisen alueen vuokrasopimuksen lisäksi tarvitaan myös tilapäisten liikennejärjestelyjen päätös.

Kadun tai muun yleisen alueen vuokrasopimus tulee tehdä kunnan kanssa hyvissä ajoin ennen aiottua tapahtumaa.

Kunnan maksut

Sijoittamissuunnitelma

Sijoittamissuunnitelman hyväksyminen on maksutonta.

Ilmoitus kadulla tehtävästä työstä

Kunnalla on kunnossa- ja puhtaanapitolain 14 b §:n mukaan oikeus periä maksu katu- ja muilla yleisillä alueilla tehtäviä töitä koskevien ilmoitusten tarkastamisesta ja töiden valvonnasta aiheutuneista kustannuksista. Samoin kunta saa periä kohtuullisen maksun kadun ja yleisen alueen tilapäisestä rajaamisesta työmaana pois yleisestä käytöstä. Ilmoituksen tarkastus- ja valvontamaksu on kiinteä (€/ilmoitus). Alueen käyttömaksu määräytyy työn keston, alueen laajuuden ja alueen keskeisyyden (maksuluokat) perusteella (€/vrk/m²).

Tilapäisten liikennejärjestelyjen päätös

Tilapäisten liikennejärjestelyjen päätös sisältyy kadulla tehtävien töiden ilmoituksesta ja tarkastamisesta perittävään maksuun tai vaihtoehtoisesti yleisen alueen vuokraan.

Kadun tai muun yleisen alueen vuokrasopimus

Kadun tai yleisen alueen vuokraamisessa käytetään kunnan hyväksymää taksaa. Vuokra määräytyy alueen käyttötarkoituksen, vuokra-ajan, vuokrattavan alueen laajuuden ja alueen sijainnin (maksuluokat) mukaan.

Kunnan voimassa oleva taksa on seuraava:

Maksu ilmoituksen tarkastamisesta ja työn valvonnasta:

	Maksuluokka		
	I	II	III
Maksu ilmoituksen tarkastamisesta (€)	X	X	X

Maksu kadun ja yleisen alueen tilapäisestä rajaamisesta pois yleisestä käytöstä:

			Maksuluokka		
			I	II	III
Alueen tilapäinen käyttö	(€/vrk)	alle 60 m ²	Y1	Y1/2	Y1/4
	(€/vrk)	60–120 m ²	Y2	Y2/2	Y2/4
	(€/vrk)	120–240 m ²	Y3	Y3/2	Y3/4
	*(€/vrk)	yli 240 m ² *	Y3+n	Y3/2 +n/2	Y3/4+n/4

* yli 240 m² kokoisissa työmaissa peritään suurimman alueen maksua (Y3) ja lisäksi neliökohtaista maksua (n) työmaan 240 m² ylittäviltä osilta.

Työaika alkaa työn ilmoitettuna alkamispäivänä ja päättyy, kun kunnan valvoja on hyväksynyt työn ja luvassa määritelty loppukatselmuspöytäkirja on allekirjoitettu. Ennen työn hyväksymistä työalueen on oltava liikenneitävässä kunnossa, mahdollisessa kaivannossa tulee olla väliaikainen päällyste, uusien johtojen ja laitteiden tulee olla rekisteröity ja työalueen tulee olla siistitty.

Kadun tai muun yleisen alueen vuokraaminen:

Kadun tai muun yleisen alueen vuokra (€/vrk/m ²)	Alueen käyttötarkoitus	Maksuluokka		
		I	II	III
kaupallinen	torimyynti	X	X/2	X/4
	terassi	Y	Y/2	Y/4
	rakennustyömaat	Z	Z/2	Z/4
	muu kaupall. tapahtuma	Q	Q/2	Q/4
ei kaupallinen	ei kaupall. tapahtuma	E	E/2	E/4

Ohjeet ja määräykset

Kunnalla on kadulla tehtävistä töistä annettavan ilmoituksen perusteella mahdollisuus antaa kunnan suostumukseen liittyviä määräyksiä työn suorittamiseksi. Samoin kadun tai muun yleisen alueen vuokrasopimukseen voidaan liittää sopimusehtoja. Ilmoituksen tekijä ja vuokramies sitoutuu noudattamaan annettuja ehtoja ja työohjeita ja vastaamaan kaikesta vahingosta ja haitasta, mikä työstä aiheutuu kunnalle tai kolmannelle osapuolelle.

Töissä noudatettavat asiakirjat:

- Kunnan ohje ”Kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtäviä töitä koskevat ohjeet ja määräykset”
- Asfalttiurakan asiakirjat 2005; PANK ry, Suomen Kuntaliitto 2005
- Asfalttinormit 2000 + lisälehti 2003; PANK ry 2002
- Kunnallisteknisten töiden yleinen työselostus KT 02; Suomen Kuntaliitto 2002
- Tilapäiset liikennejärjestelyt katualueella; Suomen kuntatekniikan yhdistys ry (SKTY) 1999, julkaisu 19/99
- Betoni- ja luonnonkivituotteet päällysrakenteena; Suomen kuntatekniikan yhdistys ry (SKTY) 1997, SKTY-julkaisu 14
- Viherrakentamisen työselitys VRT 01; Viherympäristöliitto ry 2001, julkaisu 23

Yhteystietoja

Kunta päivittää tähän tarvittavat yhteystiedot. Näitä ovat ainakin seuraavat:

Kunta:

- Ilmoituksen hyväksyjä
- Liikennevalot
- Katuvalot

Muita yhteystietoja:

- Hätäkeskus
- Liikennelaitos
- Johtotiedot
- Sähkölaitos
- Vesihuoltolaitos
- Maakaasu
- Kaukolämpö
- Teleyhtiöt

Liite 4. Ohje hakemuksen täyttämiseen

Kaduilla ja muilla yleisillä alueilla ei saa tehdä töitä ilman kunnan suostumusta. Poikkeuksena ovat merkittävän vahingon estämiseksi tehtävät korjaukset, joista tehdään ilmoitus jälkikäteen.

Sijoittamissopimus

Pysyvän johdon, kaapelin tai muun laitteen sijoittamisesta katu- tai muulle yleiselle alueelle on sovittava kunnan kanssa hyvissä ajoin ennen aiottua rakentamisajankohtaa.

Sijoittamissopimuksen tekemiseen on oma lomake. Lomake täytetään ja palautetaan kunnan XXX toimistoon. Lomakkeesta ilmenevät sijoittamissopimuksen hakemiseen tarvittavat asiakirjat.

Sijoittamissopimuksen tekeminen on maksutonta.

Kadulla tehtävät työt

Kunnalla on käytössä lomake, jota käytetään seuraavien ilmoitusten, sopimusten ja päätösten hakemiseen:

- Ilmoitus kadulla tai muulla yleisellä alueella tehtävästä työstä. Tarvitaan seuraaviin töihin: kaivutyöt, kiinteistön rakentamis- ja korjaamistyöt, joiden suorittamiseksi rajataan osa kadusta tai yleisestä alueesta työmaaksi, kiinteistöjen vesijohto-, sähkö-, kaukolämpö- ja viemäriiliitynnät, kadulle pystytettävät rakennustelineet, kadulta tapahtuvat nostot, kuormalavojen säilyttäminen kadulla, työmaakoppien säilyttäminen kadulla, kattolumien pudottaminen kadulle.
- Tilapäisten liikennejärjestelyjen päätös. Tarvitaan aina kun liikennejärjestelyjä on tarpeen muuttaa.

Lomakkeen alkuun merkitään, mitä päätöstä tai ilmoitusta ollaan hakemassa. Lomakkeessa on kyseisen ilmoituksen tai päätöksen kohdalla lueteltu ne liitteet, jotka hakiessa tarvitaan.

Täytetty ja allekirjoitettu hakemus liitteineen toimitetaan kunnan XXX toimistoon. Ilmoituksen tekemisestä vastaa työstä vastaava eli se, jonka lukuun työtä tehdään. Urakoitsijan eli työmaasta vastaavan tehdessä ilmoituksen, on työstä vastaavan annettava valtakirja urakoitsijalle (kopio liitteeksi ilmoitukseen).

Kunta pyrkii käsittelemään ilmoituksen mahdollisimman nopeasti, mutta viimeistään 21 vuorokauden kuluessa. Työ voidaan aloittaa heti, kun kunta on antanut suostumuksen työn aloittamiseen. Jos kunta ei ole käsitellyt ilmoitusta 21 vuorokauden kuluessa, työ voidaan kuitenkin aloittaa määräajan kuluttua umpeen.

Kunta perii kadulla töistä tehtävästä ilmoituksesta ja yleisen alueen käytöstä kunnan taksassa määritellyn maksun.

Kunnan ohjetta ”Kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtäviä töitä koskevat ohjeet ja määräykset” on noudatettava. Lisäksi kunnalla on mahdollisuus antaa muita töiden tekemistä koskevia ohjeita ja määräyksiä. Ilmoituksen tekijä sitoutuu noudattamaan annettuja ehtoja ja työohjeita ja vastaamaan kaikesta vahingosta ja haitasta, mikä työstä aiheutuu kunnalle tai kolmannelle osapuolelle.

Kadun tai muun yleisen alueen vuokraaminen

Kadun tai muun yleisen alueen vuokrasopimus tarvitaan seuraaviin töihin tai tapahtumiin: pitkäaikaisten talonrakennustyömaiden rakennustelineet, nosturit ja työmaakopit,

suuret yleisötapahtumat, paraatit ja marssit, urheilutapahtumat, mainosten asettaminen tai terassien pitäminen.

Vuokrasopimus tulee tehdä hyvissä ajoin ennen aiottua työn aloittamisajankohtaa.

Täytetty ja allekirjoitettu hakemus liitteineen toimitetaan kunnan XXX toimistoon.

Vuokra määräytyy kunnan voimassa olevan taksan mukaan.

Vuokramies sitoutuu noudattamaan annettuja ehtoja ja työohjeita ja vastaamaan kaikesta vahingosta ja haitasta, mikä työstä aiheutuu kunnalle tai kolmannelle osapuolelle.

Lisätietoja

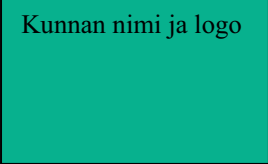
Lisätietoja kadulla tehtävistä töistä antaa kunnan XXX viranomainen/toimisto. Yhteystiedot: XXX

Kunnan internetsivuilta osoitteesta XXXX, löytyvät lisäksi seuraavat lomakkeet ja ohjeet:

- Hakemus sijoittamissopimuksen tekemiseen
- Hakemus kadulla tehtävien töiden ilmoituksen tekemiseen ja tilapäisten liikennejärjestelyjen päätöksen hakemiseen
- Hakemus kadun ja muun yleisen alueen vuokraamiseksi
- Ohje ilmoituksen tekemiseen
- Kunnan ohje ”Kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtäviä töitä koskevat ohjeet ja määräykset”
- Kunnan ohje ”Tiivistelmä kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtäviä töitä koskevista ohjeista ja määräyksistä”
- Kunnan voimassa oleva taksa ja maksuluokat

Liite 5. Mallilomakkeet

HAKEMUS

	KADUILLA JA YLEISILLÄ ALUEILLA TEHTÄVÄT TYÖT				Pvm					
					Vastaanotettu					
					Hankenumbero					
		☐ Ilmoitus kadulla tehtävistä töistä ☐ Tilapäisten liikennejärjestelyjen päätös								
Hakija (työstä vastaava)	Nimi									
	Osoite									
	Vastuhenkilö			Puh.						
Työmaasta vastaava (urakoitsija)	Yritys			Puh.						
	Nimi									
	Osoite									
	☐ Liitteenä selvitys työmaasta vastaavan ammattipätevyydestä									
Laskutustiedot	Nimi			Puh.						
	Laskutusosoite									
	y-tunnus/hetu									
Kohteen tiedot	Käyttötarkoitus									
	Kaupunginosa			Kortteli						
	Osoite									
Työaika	Alkaa		Päätyy							
Aluevaraus	☐	Alle 60 m ²	☐	60-120 m ²	☐	120-240 m ²	☐	Yli 240 m ²	☐	m ²
Ilmoitus kadulla tehtävästä työstä	Liitteet									
	☐ aiemmin hankittu sijoittamissopimus									
	☐ suunnitelmapakettia									
	☐ tilapäinen liikennejärjestelysuunnitelma tai ☐ tyypiratkaisu									
	☐ tieto kaivuupaikkaan liittyvistä johtotiedoista (listaus, ei karttoja)									
☐ muuta _____										
Tilapäisten liikennejärjestelyjen päätös	Liitteet									
	☐ suunnitelmapakettia									
☐ suunnitelmapiirustus tai ☐ tyypiratkaisu _____										
Hakijan tai hänen edustajansa allekirjoitus										
Nimen selvennys										

PÄÄTÖS

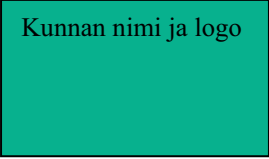
Hankennumero

Kunnan nimi ja logo

KADUILLA JA YLEISILLÄ ALUEILLA TEHTÄVÄT TYÖT

- Ilmoitus kadulla tehtävistä töistä
 Tilapäisten liikennejärjestelyjen päätös

Hakija (työstä vastaava)	Nimi				
	Osoite				
	Vastuuhenkilö	Puh.			
Kohteen tiedot	Käyttötarkoitus				
	Kaupunginosa	Kortteli			
	Osoite				
Työ- / vuokraaika	Alkaa	Päätyy			
Aluevaraus	☐ Alle 60 m ²	☐ 60-120 m ²	☐ 120-240 m ²	☐ Yli 240 m ²	m ²
Päätös	Hakijalle myönnetään suostumus seuraavin ehdoin: - Hakijan on noudatettava kunnan kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtäviä töitä koskevia ohjeita ja määräyksiä (Tekninen ltk 6.6.2006 §17). - Työstä vastaava sitoutuu noudattamaan mainittuja ehtoja ja vastaamaan kaikesta vahingosta ja haitasta, mikä työstä tai tapahtumasta aiheutuu kunnalle tai kolmannelle osapuolelle.				
	Muut mahdolliset määräykset				
	Määräyksiin tyytymätön työstä vastaava voi saattaa määräysten lain mukaisuutta koskevan kysymyksen kunnan rakennusvalvontaviranomaisen ratkaistavaksi. Asian ollessa rakennusvalvonnan käsiteltävänä työtä ei saa tehdä vastoin kunnan määräyksiä.				
Maksut	tarkastus- ja valvontamaksu _____ € maksu alueen käytöstä _____ €/vrk ilmoitetusta aloitus- päivästä työn hyväksymispäivään				
	Maksun määräämistä koskevaan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla. Maksuvelvollinen voi tehdä muistutuksen maksun perimisestä 14 päivän kuluessa maksun määräämisestä päättävälle kunnan viranomaisella.				
Pvm	Päätöksen tekijän allekirjoitus				
	Nimen selvennys				

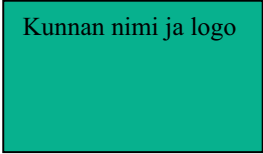
	SIJOITTAMISSOPIMUS	Pvm
		Vastaanotettu
		Hankenumbero

HAKEMUS

Hakija (työstä vastaava)	Nimi	
	Osoite	
	Vastuhenkilö	Puh.
Kohteen tiedot	Käyttötarkoitus	
	Kaupunginosa	Kortteli
	Osoite	
Liitteet	☐	suunnitelmapakarta
	☐	tieto sijoittamispaikkaan liityvistä johtotiedoista (listaus, ei kartoja)
	☐	muuta _____
	☐	
Hakijan tai hänen edustajansa allekirjoitus		
Nimen selvennys		

PÄÄTÖS

Sopimuksen hyväksyminen ja sopimusehdot	
Pvm	Päätöksen tekijän allekirjoitus
Nimen selvennys	

	KADUN TAI MUUN YLEISEN ALUEEN VUOKRASOPIMUS	Pvm
		Vastaanotettu
		Hankenumbero

HAKEMUS

Hakija (työstä vastaava)	Nimi	
	Osoite	
	Vastuuhenkilö	Puh.
Laskutustiedot	Nimi	Puh.
	Laskutusosoite	
	y-tunnus/hetu	
Kohteen tiedot	Käyttötarkoitus	
	Kaupunginosa	Kortteli
	Osoite	
Vuokraaika	Alkaa	Päätyy
Aluevaraus	m ²	
Liitteet	☐	suunnitelmapakartta
	☐	muuta _____
	☐	
Hakijan tai hänen edustajansa allekirjoitus		
Nimen selvennys		

PÄÄTÖS

Sopimuksen hyväksyminen ja sopimusehdot	- Hakijan on noudatettava kunnan kaduilla ja muilla yleisillä alueilla tehtäviä töitä koskevia ohjeita ja määräyksiä (Tekninen ltk 6.6.2006 §17).
	- Työstä vastaava sitoutuu noudattamaan mainittuja ehtoja ja vastaamaan kaikesta vahingosta ja haitasta, mikä työstä tai tapahtumasta aiheutuu kunnalle tai kolmannelle osapuolelle.
	Muut ehdot:
Maksut	_____ €/vrk
Pvm	Päätöksen tekijän allekirjoitus
	Nimen selvennys

<div style="background-color: #00a651; color: white; padding: 5px; text-align: center;"> Kunnan nimi ja logo </div>	KATSELMUSPÖYTÄKIRJA		Hankennumero	
Kohteen tiedot	Käyttötarkoitus ja sijainti			
	Vastuuhenkilö	Puh.		
	Ilmoituksen hyväksymispäätöksen päivämäärä ja numero			
Työmaasta vastaava	Yritys	Puh.		
	Nimi			
Alkukatselmus	päivämäärä			
	☐ johtotiedot hankittu			
	☐ tilapäiset liikennejärjestelyt käyty läpi			
	päällyste	☐ kunnossa	☐ vauriot/puutteet _____	
	reunakivet	☐ kunnossa	☐ vauriot/puutteet _____	
	liikenteenohjauslaitteet	☐ kunnossa	☐ vauriot/puutteet _____	
	ajoratamaalaukset	☐ kunnossa	☐ vauriot/puutteet _____	
	kadunkalusteet	☐ kunnossa	☐ vauriot/puutteet _____	
viheralueet	☐ kunnossa	☐ vauriot/puutteet _____		
Lisätietoja				
Kunnan edustajan allekirjoitus		Työmaasta vastaavan allekirjoitus		
Valvontakäynnit	käyntien päivämäärät			
	☐ huomautuksista ja korjauskehoituksista omat pöytäkirjat			
Loppukatselmus	päivämäärä	Lopullisen päällysteen tarkastuspäivämäärä		
	☐ työ hyväksytty	☐ huomautettavaa _____		
	☐ lopullinen päällyste hyväksytty	☐ huomautettavaa _____		
	☐ tarkemittaustiedot luovutettu, pvm _____			
	☐ jälkitarkastus sovittu pidettäväksi, pvm _____			
	Lisätietoja			
	Kunnan edustajan allekirjoitus		Työmaasta vastaavan allekirjoitus	
	Kunnan edustajan allekirjoitus (lopullinen päällyste)		Työmaasta vastaavan allekirjoitus (lopullinen päällyste)	
☐ jälkitarkastus hyväksytty, pvm				
Kunnan edustajan allekirjoitus		Työmaasta vastaavan allekirjoitus		
Takuuajan tarkastus	päivämäärä			
	☐ työ hyväksytty	☐ huomautettavaa _____		
	☐ jälkitarkastus sovittu pidettäväksi, pvm _____			
	Kunnan edustajan allekirjoitus		Työmaasta vastaavan allekirjoitus	
☐ jälkitarkastus hyväksytty, pvm				
Kunnan edustajan allekirjoitus		Työmaasta vastaavan allekirjoitus		

Kunnan nimi ja logo

KORJAUSKEHOTUS

Hankennumero

Kadulla tehtävästä työstä annetun ilmoituksen hyväksymispäätöksen ohjeiden ja määräysten perusteella työmaasta vastaavaa kehoitetaan välittömästi suorittamaan tässä ilmoituksessa mainitut työt

Kohteen tiedot	Käyttötarkoitus ja sijainti	
	Ilmoituksen hyväksymispäätöksen päivämäärä ja numero	
Työmaasta vastaava	Yritys	Puh.
	Nimi	
Huomautukset		
Allekirjoitukset	päivämäärä	
	Kunnan edustajan allekirjoitus	Työmaasta vastaavan allekirjoitus

Liite 6. Lupa- ja sopimushallinnan sovellukset

Yleistä

Lupa- ja sovellushallinnan sovelluksien tarkoituksena on tuottaa välineet kadulla tehtävien töiden ja tapahtumien suunnitteluun ja hallintaan sijoittamissuunnitelmavaiheesta toteutukseen ja valvontaan aina takuuajasta asti. Sovellukset helpottavat suunnittelua ja koordinaatiota osapuolten kesken, sillä hankkeiden sijainti, ajoitus, ilmoitukset, sopimukset ja päätökset, kustannukset jne. tallennetaan yhteiseen tietokantaan. Käyttäjiksi voivat olla mm. kaupungin virastot ja yhtiöt sekä muut johtolaitokset ja poliisi. Sovelluksen avulla katurakentamiseen liittyvät tiedot ovat ajan tasalla, helposti saatavissa ja havainnollisissa muodossa. Lisäksi sovellukset tarjoavat monipuoliset haku- ja arkistointitoiminnot.

Seuraavassa on lyhyet esittelyt keväällä 2006 tietoon tulleista nykyisin käytössä olevista sovelluksista. Keypron KeyWINKKI on käytössä Helsingissä, Teklan Xcity Turussa ja Fifth Element Oy:n LUPA Tampereella. Lisäksi Vianova Systems Finland Oy tekee yhteistyötä Keypron kanssa ja on liittämässä Keypron KeyWINKKI -sovellusta Novapoint IRIS -katu- ja viherpalveluiden tiedonhallintajärjestelmään.

Seuraavat esittelyt perustuvat sovellusten toimittajien terminologiaan, joka poikkeaa muutoin tässä oppaassa käytetystä terminologiasta.

Keypro KeyWINKKI

KeyWINKKI, yleisten alueiden tapahtumajärjestelmä, on tarkoitettu kunnallisten hankkeiden suunnitteluun, valvontaan ja hallintaan. Hankkeen suunnitteluvaiheessa eri virastojen ja laitosten katutapahtumat tallennetaan tietokantaan sekä karttapohjalle. Tämän jälkeen jokaisen yksikön on helppo ylläpitää omaa työohjelmaansa ja vastaavasti seurata muiden yksiköiden työohjelmia järjestelmän kautta. KeyWINKKI toimii Keypron yleisten alueiden rekisterin (KeyAREA) kanssa, joka on katujen, teiden ja viheralueiden kunnossapidon järjestelmä. KeyWINKIN karttakäyttöliittymä pystyy tarvittaessa hyödyntämään kunnilla käytössä olevia karttapalveluita. Jatkossa KeyWINKKI toimii myös Novapoint IRIS-järjestelmän kanssa.

KeyWinkin pääasialliset toiminnot ovat:

- kaivu- ja liikennejärjestelylupien hallinta,
- aitaus-, ulkoilmatilaisuus-, sijoitus- ja vuokralupien hallinta,
- katutapahtumien (kaivaminen, korjaus ym.) luonti ja muokkaus,
- töiden vaiheistus ja ns. yhteiskaivuiden hallinta, järjestelmässä jokaisen yksikön (virastot, johtoyhtiöt ym.) työt merkitään omalla värillään pohjakartalle saman karttakäyttöliittymän avulla,
- johtopalvelukeskussovellus maanalaisten rakenteiden hallintaan: johtoselvitys, johtokarttaote, kaivutöihin liittyvien näyttöjen ajanvaraukset,
- liittymä lupien laskutukseen.

Lisätietoja löytyy osoitteesta www.keypro.fi.

Tekla Xcity yleisten alueiden operatiivinen hallinta (YAOH)

Tekla Xcity YAOH Lupasovelluksella käsitellään mm. sijoitus-, kaivu-, viitoitus-, mai-nos- ja ympäristöluvut sekä valvonta-asiat.

Sovelluksella hallitaan lupaan ja valvonta-asiaan liittyvät tiedot:

- perustiedot: tyyppi, tunnus, nimi, asiatus, tarkoitus, luvan/asian tila, kuvaus, huomautukset,
- asianomaiset,
- käsittelyvaiheet,
- lupa-asian kohdistuminen katuun, puistoon, kiinteistöön, rakennukseen, jne.,
- päätökset ja lupaehdot,
- maksut,
- tarkistuskäynnit yms.,
- liitedokumentit ja -kuvat.

Sovellus voidaan parametroida useille eri lupa- ja asiatyypeille sopivaksi ja sitä voidaan myös joustavasti laajentaa erilaisilla omilla tietotyypeillä. Sovellus tulostaa lupapäätökset sekä lupa-asioiden hallintaan tarvittavat raportit. Lupa-asioita voidaan käsitellä tunnus- ja karttapohjaisesti. Lupa voi olla kartalla pistemäinen, viivamainen tai aluemäinen kohde. Sovellukseen sisältyy laajat selailu-, haku- ja raportointityökalut. Kohteita voidaan hakea eri kriteereillä sekä kartalta että rekisteristä. Tulokset voidaan tulostaa tekstiraportteina eri formaattiin tai siirtää jatkokäsiteltäväksi esimerkiksi taulukkolaskentaohjelmaan. Koh-teiden eri ominaisuuksien perusteella voidaan myös tuottaa erilaisia teemakarttoja.

Lupasovellus mahdollistaa tehokkaan lupa-asioihin liittyvän tiedon jakamisen se-lainpoh-jaisesti kaupungin sisällä Tekla Xcity WebMapin avulla ja julkisesti Tekla Xcity Internet WebMapin avulla. Tekla Xcity YAOH Lupasovellus on integroitu osa Tekla Xcity -järjestelmää, jolloin kaikki tässä järjestelmässä olevat paikka- ja rekisteritiedot on suo-raan hyödynnettävissä.

Tekla Xcityssä ylläpidetään muun muassa seuraavia tietoja:

- kiinteistötiedot,
- rakennukset ja rakennusvalvontatiedot,
- väestötiedot,
- yritys- ja toimipaikkatiedot,
- omistajatiedot,
- katu- ja viheralueetiedot,
- omaisuuden hallintaan liittyvät tiedot,
- maastotiedot (sisältää piste- ja viivarekisterin),
- korkeustiedot,
- johtotiedot,
- asema- ja yleiskaavaehdotukset sekä kaavarekisteri,
- matkailu- ja teemakarttatiedot,
- osoitetiedot.

Lisätietoja löytyy osoitteesta www.tekla.com.

Fifth Element LUPA (Tampereen kaupunki)

LUPA toteutettiin Tampereella yhteisjohtokarttasovelluksen jatkoversiona, jossa oli taustalla samat johtokartta-aineistot ja samat käyttäjätunnukset. Uusina toimintoina tuli katu-luvan (kaivu-, liikennejärjestely- ja katualueen vuokrauspäätösten) haku ja käsittely.

Sovelluksen arkkitehtuuri:

- Tietokanta:
 - LUPA-tietomalli, YJK-tietomalli,
 - lupakohteiden geometriat,
- Geo Web Publisher:
 - tuottaa GeoGraphics-projektista ”taustakartan”: pohjakartan ja tasopuusta valitut johtoaineistot,
- Tomcat-sovelluspalvelin:
 - tarjoaa selainkäyttöliittymän,
 - sisältää sovelluslogiikan,
 - Fifth Element Spatial Framework -tuote yhdistää GWP:n tuottaman kartan ja Oraclesta haetut geometriat,
 - tuottaa lupakartat kartta-appletille ja pdf-tulosteiksi.

LUVAN toimintamalli:

- Luvan hakeminen:
 - luvan hakija jättää LUPA:an uuden katulupahakemuksen,
 - käyttäjä täyttää hakemuksen tiedot ja piirtää kartalle kohteen sijainnin,
- Luvan käsittely:
 - viranomaiskäyttäjä näkee LUPA:ssa uudet hakemukset ja aloittaa käsittelyn,
 - hakija näkee, missä vaiheessa käsittely on,
 - viranomaiskäsittelijä tekee päätöksen,
- Luvan ”toimitus”:
 - viranomaiskäyttäjä tulostaa keskitetysti kaikki dokumentit karttoineen,
 - katuluvan päätösten pohjalta muodostetaan laskut automaattisesti.